

Sosiaali- ja terveyspalveluverkkoa koskevat lausunnot, lausuntoyhteenvedo

Sisälllys

- **Palveluverkkoehdotuksia koskevat lausunnot**
- **Yhteenveto lausunnoista**
 - Lautakunnat
 - Vaikuttamistoimielimet
 - Henkilöstö
 - Kunnat ja kuntajohto
 - Kuntien vaikuttamistoimielimet
 - Järjestöt, seurakunnat, yhteisöt
 - Puoluejärjestöjen lausunnot
 - Palveluntuottajat, yritykset, elinkeinoelämä
 - Keski-Suomen liitto, virallinen lausunto sekä sidosryhmäkeskustelu
 - Asukkaat, asukaspaneelin julkilausuma
 - Asukkaat, otakantaa.fi:n palvelukohtaiset arviot
 - Asukkaat, otakantaa.fi:n keskustelu
 - Asukkaat, keskustelutilaisuudet ja adressit
 - Asukkaat, sosiaali- ja terveysasemien lomakkeet
 - Asiakkaat, ikääntyneiden päivätoiminta ja ympärivuorokautinen asuminen
 - Asiakkaat, asiakastytyväisyyden kehittäjäryhmä
 - Erityisryhmät, romanit ja maahanmuuttajat
 - Taksiala, sidosryhmäkeskustelun koonti
 - Julkinen liikenne, sidosryhmäkeskustelun koonti

Palveluverkkoehdotuksia koskevat lausunnot

- Palveluverkkoa koskevat ehdotukset olivat lausunnoilla 22.2.-23.3.2024 (kunnat saivat jättää lausuntonsa 26.3. mennessä).
- Tähän lausuntoyhteenvedoon on koottuna nostoja ja yhteenvedoa lausunnoista.
- Sidosryhmien lausuntojen ja asukkaiden kommenttien lisäksi yhteenvedosta löytyy lautakuntien ja vaikuttamistoimielimien lausunnot sekä yhteenvedo henkilöstöltä kootuista kommenteista.
- Lausuntoyhteenvedon ohessa on sidosryhmien lausunnot kokonaisuudessaan, mitkä annettiin lausuntoaikana lausuntopalvelu.fi:ssä tai on lähetetty hyvinvointialueen kirjaamoon.
- Lisäksi asukkailta ja henkilöstöltä kysyttiin palveluverkkoon liittyvistä asioista tammikuussa 2024. Ne ovat osoitteessa hyvaks.fi/palveluverkko
 - [Polis-kyselyiden koonti: Asukkaiden ja henkilöstön kyselyt](#)
 - [Hyvinvointialueen asukkailta sähköisesti kerätyn avoimen palautteen kooste](#)
 - [Hyvinvointialueen henkilöstöltä sähköisesti kerätyn avoimen palautteen kooste](#)

Asukkaat ja henkilöstö, määrät

Palvelu tai tapa	Kohderyhmä	Määrä
Otakantaa.fi	Asukkaat	417 kannanottoa vaihtoehtoihin & 246 kommenttia keskustelussa: https://www.otakantaa.fi/fi/hankkeet/986/
Paperilomakkeet (sosiaali- ja terveysasemat), 25.2.-15.3.	Asukkaat	121 paperilomaketta
Asukaspaneeli	Asukkaat	Lausunto: https://www.hyvaks.fi/sites/default/files/2024-03/asukaspaneelin%20julkilausuma_v2.pdf
Asukastilaisuudet	Asukkaat	Noin 2000 henkilöä 7 tilaisuudessa paikanpäällä tai etänä Jämsä, Konnevesi, Pihtipudas, Keuruu, Jyväskylä, Toivakka, Saarijärvi
Adressit (15.4. mennessä saapuneet)	Asukkaat	Jämsä, Pihtipudas, Säynätsalo, Toivakka, Luhanka, Kivijärvi, Tikkakoski, Joutsa
Tiimitehtävät, padlet	Henkilöstö	1545 kommenttia
Työpajat	Henkilöstö	Noin 70 henkilöä 8 tilaisuudessa Viitasaari, Karstula, Jyväskylä, Joutsa, Laukaa, Äänekoski, Hankasalmi, Multia

Sidosryhmät, asiakkaat ja erityisryhmät, määrät

Palvelu tai tapa	Kohderyhmä	Määrä
Lausuntopalvelu.fi ja kirjaamo	Sidosryhmät (kunnat, järjestöt, seurakunnat ja yhteisöt, puoluejärjestöt, palveluntuottajat ja yritykset)	78 lausuntoa (,joista 2 lausuntoa otakantaa.fi:ssä) https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=6169e9fb-acb5-4980-8e3c-626510938132
Keskustelutilaisuudet	Keski-Suomen liitto, taksit, julkinen liikenne	3 tilaisuutta
Padlet	Kunnanjohtajat	198 kommenttia
Padlet	Sosiaali- ja terveystyöryhmien asiakastytyväisyyden kehittäjäryhmä	192 kommenttia
Padlet	Asiakkaat (ikäntyneiden päivätoiminta, koko hva)	440 kommenttia
Padlet	Asiakkaat (ikäntyneiden ympärivuorokautinen asuminen, koko hva)	206 kommenttia
Erityisryhmien kommentit	Romanit, maahanmuuttajat	17 kommenttia ja lausunto

Lausunnon antaneet sidosryhmät

Poliittiset järjestöt

Keskustanaisten Keuruun paikallisyhdistys r.y.

Keskustan Pihtiputaan kunnallisjärjestö

Viitasaaren Keskustan kunnallisjärjestö

Keskustan Konneveden kuntayhdistys

Laukaan Keskustan kunnallisjärjestö

Kuoreveden sos. dem. työväenyhdistys

Keskustan Jyväskylän kunnallisjärjestö

Saarijärven kokoomusjärjestöt ja seniorit

Keskustan Joutsan kuntayhdistys

Jämsänkosken työväenyhdistys

Äänekosken Keskustan kunnallisjärjestö

Palveluntuottajat ja elinkeinoelämä

Keski-Suomen yrittäjät

Lievestuoreen yrittäjät

Laukaan yrittäjät ry

Konneveden yrittäjät ry

Keski-Suomen apteekkariyhdistys

Elinvoimayhtiö Konneveden Voima Oy

Liepeen hoiva ry

Sumiaisten vanhainhoito

Järjestöt ja seurakunnat

MLL:n Lievestuoreen paikallisyhdistys

Pohjoisen Keski-Suomen DTL:n alaosasto nro.49

Keski-Suomen Kylät ry

EKL Keski-Suomen piiri

Pylkön ääni ry

Korpilahden sydänyhdistys ry (allekirjoittajana 15 yhdistystä, avattuna kohdassa järjestöt)

Eläkeliiton Lievestuoreen Yhdistys ja

Lievestuoreen Eläkkeensaajat ry

Keski-Suomen eläkejärjestöjen neuvottelukunta

Jyväskylän Seudun Mielenterveysseura ry

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Koske

Laukaan seurakunta

Keski-Suomen Sijaisvanhemmat ry

Hallin seutu ry

Viitasaaren eläkkeensaajat ry

Eläkeliiton Kivijärven yhdistys ry

Eläkeliiton Keski-Suomen piiri

Eläkeliiton Haapamäen yhdistys

Henkilöstö

Superin Jokilaakson ao 411 & Tehyn Koillis-Hämeen ao 358

Kunnat ja kaupungit

Saarijärven kaupunki

Karstulan kunta

Viitasaaren kaupunki

Muuramen kunta

Kinnulan kunta

Multian kunta

Keuruun kaupunki

Jyväskylän kaupunki

Jyväskylän kaupungin sivistyslautakunta

Jämsän kaupunki

Hankasalmen kunta

Petäjäveden kunta

Laukaan kunta

Kivijärven kunta

Toivakan kunta

Kannonkosken kunta

Uuraisten kunta

Pihtiputaan kunta

Äänekosken kaupunki

Konneveden kunta

Joutsan kunta

Luhangan kunta

Kyyjärven kunta

Keski-Suomen liitto

Kuntien vaikuttamistoimielimet

Uuraisten vanhus- ja vammaisneuvosto

Jyväskylän vammaisneuvosto

Jämsän nuorisovaltuusto

Laukaan vammaisneuvosto

Hankasalmen vanhus- ja vammaisneuvostot

Äänekosken vanhusneuvosto

Jämsän vanhus-, ja vammaisneuvoston ja nuorisovaltuuston yhteinen lausunto

Saarijärven vanhusneuvosto

Jämsän vammaisneuvosto

Jyväskylän nuorisovaltuusto

Viitasaaren vanhusneuvosto

Jämsän kaupungin

elinvoimaneuvottelukunta

Karstulan vanhusneuvosto

Jämsän vanhusneuvosto

Laukaan vanhusneuvosto

Jyväskylän vanhusneuvosto

Erityisryhmät

Paremmiin yhdessä ry ja Monikko ry

Yhteenveto lausunnoista

Yleistä

- **Suurin osa sidosryhmistä nosti samankaltaisia arvioita lausunnoissaan ja keskusteluissa, kuin mitä oli arvioitu lausuntomateriaalin vaikutusten ennakoarvioinnissa.**
- Kustannusvaikutuksia toivottiin lopulliseen palveluverkkoesitykseen laajemmin, mm:
 - Liikkuvien palveluiden kustannukset (uudet välineet, henkilöstö, polttoaine jne.) tulee laskea ja verrata kivijalkojen lopettamisesta aiheutuviin kustannussäästöihin
 - Pohjaesityksessä mainittu toiminnallisesta kehittämisestä saatava hyöty tulisi tarkentaa - mihin säästöpotentiaali perustuu
 - Soteasemien lopettamisesta aiheutuvat lisääntyneen liikkumisen kustannukset asukkaille ja muille tahoille tulee arvioida, ml. Kela-taksien kustannukset
- Liikkuvat palvelut koettiin hankalaksi arvioida, koska niitä ei ollut kuvattu tarpeeksi konkreettisesti lausuntomateriaalissa. Tämä vaikutti luonnollisesti myös vaihtoehtojen kokonaisarvioihin, esimerkiksi palvelujen saavutettavuutta arvioitiin ainoastaan poistuvat soteasemat huomioon ottaen.
- Monet sidosryhmistä esittivät huolensa siitä, että lausuntomateriaalissa fokus oli yksittäisissä palveluverkoissa kokonaisuuden sijaan. Lopulliseen esitykseen toivottiin palvelupolkujen kuvaamista ja kokonaisuuden vaikutusten arviointia.
- Lisäksi kaivattiin väestöryhmäkohtaisia arvioita, erityisesti toivottiin lapsivaikutusten arviointia.
- Painotettiin, että palveluverkon pitää olla linjassa hyvinvointialueen strategian kanssa.

Yleistä

- **Digipalvelut jakoivat voimakkaasti mielipiteitä sidosryhmien kesken:**
 - Osa kokee digipalvelut arkea helpottaviksi ja näkee niissä potentiaalia, kun taas toisilla on vahvoja ennakkoluuloja digipalveluja kohtaan. Monet olivat huolissaan erityisesti ikääntyneistä ja haavoittuvassa asemassa olevista ihmisistä, joilla ei välttämättä ole tarvittavia laitteita ja/tai taitoja digipalvelujen käyttämiseen.
 - Toivottiin, että digipalveluita esiteltäisiin konkreettisemmin lopullisessa palveluverkkoesityksessä ja pilotoitaisiin ennen käyttöönottoa. Vastauksista heijastui, että moni ei ole tietoinen tämänhetkisistä saatavilla olevista digipalveluista tai käyttänyt niitä.
 - Lisäksi toivottiin, että palveluverkkoesityksessä esitettäisiin digipalveluiden osalta eri vaihtoehtoja – ml. digipalveluiden tarjoaminen ammattilaisen avustamana.
 - Useat sidosryhmät painottivat, että digipalvelut eivät korvaa lähipalveluita, vaan täydentävät palvelukanavaverkkoa.
 - Niille sidosryhmille, joiden ei ole mahdollista käyttää digitaalisia palveluita, tulee tarjota palveluita muiden palvelukanavien avulla.

Ihmiset, elinvoima, ympäristö, talous, seudut

- **Ihmisvaikutukset** - Suuri osa sidosryhmistä painotti, että ihmisten yhdenvertaisuus tulee olla keskiössä palveluverkkoesityksessä. Päätöksenteossa tulisi pyrkiä välttämään ratkaisuja, jotka syventävät eri ihmisryhmien ja alueiden välistä eriarvoisuutta ja asettavat ihmiset taloudellisesti eriarvoiseen asemaan. Alueellinen sairastavuus tulisi ottaa huomioon. Erityishuomiota tulee kiinnittää ikääntyneisiin, haavoittuvassa asemassa oleviin sekä ihmisiin joilla on liikkumisen esteitä.
- **Vaikutus elinvoimaan** - Hyvinvointialueen palveluilla nähdään olevan suora vaikutus alueiden elinvoimaan. Tämä tuli voimakkaasti esille erityisesti kuntien lausunnoissa. Jos palvelut siirtyvät kauemmaksi, on mahdollista, että siirtyvät myös ihmiset (pito- ja vetovoima) ja vähitellen muutkin palvelut, erityisesti apteekkien verkosto harvenee. Niillä palveluilla, joita ollaan vahvistamassa, nähtiin olevan positiivinen vaikutus elinvoimaan (esim. perhekeskuspalvelut).
- **Ympäristövaikutukset** – Useat sidosryhmät esittivät huolensa lisääntyvästä liikkumisen tarpeesta palveluverkon supistuessa sekä tyhjilleen jäävien, vielä käyttökää omaavien, kiinteistöjen johdosta.
- **Talousvaikutukset** – Toiveita kustannusten tarkennuksista, mm. liikkuvat palvelut; soteasemien lopettamisesta aiheutuvat lisääntyneen liikkumisen kustannukset asukkaille.
- **Seutuvaikutukset** – vaikutukset elinvoimaan; pitkät etäisyydet palveluihin erityisesti pohjoisessa Keski-Suomessa.

Henkilöstö

- Henkilövaikutusten osalta arviointeihin sisältyi monenlaisia näkökulmia. Osa sidosryhmistä arvioi, että henkilöstön saatavuuden näkökulmasta riittävän kokoiset työyhteisöt ovat yleensä houkuttelevimpia ja niihin on helpompi rekrytoida henkilöstöä. Henkilöstön veto- ja pitovoiman näkökulmasta keskeistä on moniammatillinen tiimityö ja työyhteisön tuki. Se mahdollistaa monipuolisen osaamisen ja sen kehittämisen ja työtehtävien erikoistumisen. Isommassa työtiimissä toiminnan haavoittuvuus vähenee.
- Monet sidosryhmistä arvioivat, että poistuvista yksiköistä henkilöstö ei välttämättä siirtyisi uuteen työpisteeseen, vaan siirtyisivät toisen hyvinvointialueen palvelukseen tai vaihtaisivat alaa. Osa henkilöstöstä on voimakkaasti sitoutunut omaan kuntaansa ja lähiympäristöönsä, ja tällöin oman toimipisteen mahdollisen lakkautuksen vaikutus koskee koko identiteettiä.
- Eri puolilla organisaatiota suunnitelma koskettaa eri tavoin. Henkilöstön työpajoissa korostui erityisesti suurimpien muutosten kohteena olevien työntekijöiden kokemukset. Näiden yksiköiden osalta osaa henkilöstöstä on kuormittanut myös asiakkaiden ja omaisten huoli muutoksista. Työpajoissa nousi esille negatiivisia tunteita erityisesti lakkautusuhan alla olevien soteasemien, osastojen ja yksiköiden osalta.
- Palautteen perusteella voidaan arvioida olevan riski, että osa työntekijöistä ei sitoutuisi uuteen yksikköön.

Alueet

- Pohjoisen Keski-Suomen osalta monet esittivät huolensa sekä palveluiden saatavuuteen, saavutettavuuteen että alueen elinvoimaisuuteen liittyen.
- Pohjaesitys nosti huolia erityisesti Pihtiputaan osalta, mikäli seuraavat toimenpiteet toteutuisivat:
 - Sote-asetat, toimipisteet: Pihtiputaan toimipiste lopetetaan (vaihtoehto 2)
 - Kiirevastaanotto iltaisin loppuu Pihtiputaalla
 - Alueellinen osastotoiminta Pihtiputaalla loppuu (vaihtoehdot 1 ja 2)
 - Näytteenottolaboratorio poistuu, kuvantaminen mobiilina 2 krt / vk
- Toimipisteiden saavutettavuuden osalta Pihtiputaan voidaan arvioida olevan kaikista suurin kärsijä ja edustaa suurinta osaa lausuntomateriaalissa esitetystä, saavutettavuudessa 30 minuutin aikarajan ulkopuolelle jäävistä.
- Jonkun verran huolia nousi myös muiden pohjoisen Keski-Suomen kunnista, kuten Kivijärveltä ja Kyyjärveltä.
- Jämsän osalta on noussut huolia liittyen erikoissairaanhoidon ja päivystyksen siirtymiseen Novaan ja toimipisteiden lopettamiseen.

Palveluverkkomääritelmän mukaiset palvelut

- **Soteasemapalveluverkon** osalta useat sidosryhmät pitivät vaihtoehtoa 1 parempana kuin vaihtoehtoa 2. Vaihtoehdon 2 arvioitiin yleisesti ottaen olevan liian ”raju”. Lähipalveluiden merkitys koettiin tärkeäksi.
- **Alueellinen osastotoiminta** – erityisesti Pihtiputaan osalta nousi esiin riski henkilöstön menettämisestä, mikäli yksikkö lakkautetaan. Kotisairaalalla nähdään olevan positiivisia vaikutuksia, ja sen kehittäminen sai kannatusta.
- **Ikääntyneiden ympärivuorokautinen asuminen** – yksimielisyys siitä, että palveluita tulisi järjestää joka kunnassa. Osa sidosryhmistä kyseenalaisti, riittääkö ehdotettu määrä paikkoja tulevaisuuden tarpeisiin.
- **Ikääntyneiden päivätoiminta** – esityksellä nähtiin yleisesti ottaen olevan positiivisia vaikutuksia. Vaihtoehto 2 sai laajempaa kannatusta kuin vaihtoehto 1. Kuitenkin osa sidosryhmistä esitti huolensa siitä, että kuntouttavaa päivätoimintaa ei olisi enää tarjolla kaikilla niillä paikkakunnilla, joilla nykyään on. Matka päivätoimintaan tulisi olla kohtuullinen, ettei lähtemisen vaikeus tule esteeksi. Seniorikeskustoiminnan kehittäminen sai laajaa kannatusta.
- **Perhekeskustoiminta** – nähtiin sidosryhmien kesken erittäin positiivisena ja perheiden hyvinvointiin positiivisesti vaikuttavana palveluna. Vaihtoehto 2 sai sidosryhmien kesken paljon kannatusta. Siltä osin, kun kaupunkien ja hyvinvointialueen palveluja kytketään osaksi toisiaan ja laajempaa kokonaisuutta, tulisi käynnistää vuoropuhelu kuntien kanssa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa siten, että vastuista ja resursseista sovitaan tarkasti.

Muut palvelut

- Jotkut sidosryhmät nostivat huolen erikoissairaanhoidon ruuhkautumisesta sote-
asemaverkoston harventuessa. Myös esitettiin huolia myös sairaala Novan ruuhkautumisesta, jos
koko erikoissairaanhoidon keskitetään sinne.
- Matka pitenemistä kiirevastaanotoille pidettiin ongelmallisena. Jäljelle jäävien kiirevastaanottojen
ruuhkautuminen. Päiväaikaisen kiirevastaanoton vahvistaminen koettiin myönteisenä.
- Neuvolatoiminnan jatkamista lähipalveluna kannatetaan.
- Opiskeluterveydenhuolto nähtiin tärkeäksi säilyttää lähipalveluna.
- Laboratorio-näytteenottoa ei tulisi harventaa.
- Ennaltaehkäisyn ja varhaisen tuen tärkeyttä sekä lasten, nuorten ja perheiden että ikääntyneiden
palveluissa kannatettiin.

Lautakunnat

Lautakunnat

- Lautakuntien lausunnot ovat kokonaisuudessaan verkkosivuilla:
 - Turvallisuuslautakunta:
<https://hyvaks-d10julk.oncloudos.com/kokous/202458-6-2617.PDF>
 - Työikäisten ja ikääntyneiden lautakunta:
<https://hyvaks-d10julk.oncloudos.com/kokous/202463-7-2738.PDF>
 - Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta:
<https://hyvaks-d10julk.oncloudos.com/kokous/202464-8-2706.PDF>

Seuraavilla sivuilla on nostettuna lautakuntien lausuntojen keskeisiä sisältöjä.

Turvallisuuslautakunnan huomiot

- **Palveluverkkouudistus nähdään välttämättömänä. Niukkoja resursseja huolellisesti kohdentamalla varmistetaan asukkaiden palvelujen saatavuutta.**
 - Resurssien kohdentaminen seinien sijasta palveluihin:
 - Poissaolot eivät aiheuta palvelupoikkeamaa, tai henkilöstön kuormitusta
 - Palvelurepertuaari on riittävän laaja, jolloin asioiden hoitaminen helpottuu
 - Palveluja tarjotaan terveissä, ja tarkoitukseen soveltuvissa tiloissa
- **Palveluverkon supistuminen painottuu alueille, jossa on vähän asutusta, negatiivinen muuttoliike, vähän henkilöstöä, alhainen syntyvyys ja niukasti elinvoimatekijöitä.**
 - Korvaavien palveluiden (digitaaliset-, etä- ja liikkuvat palvelut) valmiusaste?
 - Onko huomioitu häiriö- ja poikkeustilanteiden hallinta, kuten mahdollisuudet hajauttamiseen ja korvaaviin tiloihin?
 - Onko palveluverkon supistumisen logististen muutosten vaikutukset huomioitu?
 - Kasvava ensihoidon ja sairaankuljetuksen tarve
 - Lisääntyvä Kela-taksien, taksien ja yksityisautoilun kustannukset ja ympäristökuormitus
 - Joukkoliikenneverkon katvealueiden palvelut
 - Saavutettavuuden heikentymisestä johtuvan palvelutarpeen kasvun vaikutukset
- **Ehdotus: kuntien ja hyvinvointialueen yhteiskehittäminen uudistuksen onnistumiseksi:**
 - Elinvoimavaikutusten neutralointi, arjen turvallisuuden kehittäminen, yhteiskäyttötilat ja –palvelut, kansalaisviestinnän yhteistyö, liikkuvien- ja digitaalisten palvelujen yhteispilotointi yms.

Työikäisten ja ikääntyneiden lautakunta

Yleiset huomiot

- Pohjaesitys kattava, lautakunta yhtyy vaikutusten ennakoarvioinnissa esitettyihin huomioihin vaihtoehtojen vaikutuksista.
- **Toimivat lähipalvelut** ovat perusta koko alueen hyvinvoinnille.
- Lautakunta toteaa, että **kustannusvaikutusten** näkyväksi tekeminen jää puutteelliseksi, toivotaan innovatiivisten hankintojen hyödyntämistä.
- Myös ns. **yhteisvaikutusten arviointi** olisi tehtävä erityisesti sellaisiin kuntiin, joissa esitys useammasta muuttuvasta pisteestä sekä sitoutuminen jälkikäteisarviointiin toteutuneista muutoksista – erityisesti paljon palveluja käyttävät
- **Henkilöstön** asema ja henkilöstön aito kuuleminen tulee tehdä näkyväksi
- LTK kaipasi **toimipistekohtaisia** suunnitelmia siitä, miten palvelut tuotetaan ja korvataan tilanteessa, jossa tiloja ei enää vuokrattaisi olisi hyvä olla saatavilla – yhteiskäyttöisiä tiloja suunniteltava ja kumppanuudet keskeisiä (mm.järjestöt ja apteekit) sekä tiloja, joita voi käyttää ilman henkilökuntaa

Sote-asetat

- **Nykyinen sote-asema palveluverkosto toimii pääosin hyvin ja että toimivat lähipalvelut ovat perusta koko alueen hyvinvoinnille**
- Panostukset päiväaikaiseen toimintaan vähentäisi kiirevastaanottojen tarvetta
- Liikkuvien palveluiden kustannukset olisi hyvä olla näkyvillä – kenelle kustannukset alkaa syntyä ja selvennykset, mitä ne oikeastaan ovat – konkreettisempi suunnitelma mitä liikkuvat palvelut ovat ja miten henkilöstö niihin saadaan.
- Vaikutukset henkilöstön veto- ja pitovoimaan voi olla arvaamattomia ja lautakunta on huolissaan siitä.
- Sosiaalipalvelujen verkko ei ole yhteneväinen sote-asetaverkon kanssa – karsiminen haastaa oikea-aikaisuutta myös tässä
- Vammaisten palveluista todettiin, että siellä erityisesti yksilöllisyyden tarve korostuu ja päivä- ja työtoimintojen monimuotoisuutta kaivataan (innovatiivisuus)

Ympäri vuorokautinen asuminen sekä päivätoiminta

- Ikääntyneiden ympärivuorokautinen hoito – vaihtoehto 1 on, jossa jokaisessa kunnassa yksikkö on järjestämistehtävän kannalta parempi ja **yhdenvertaisempi** vaihtoehto
- Seniorikeskus/ päivätoiminta vaihtoehto 2 parempi – satsaus varhaiseen tukeen on **satsaus hyvinvointiin ja terveyteen** ja säästää itsensä takaisin.

Alueellinen osastotoiminta

- Digipalvelujen ja kotisairaalan toiminnan kehittäminen kannatettavaa, mutta saattaa vaikuttaa henkilöstötarpeeseen kasvattavasti
- Tarvitaan laskentaa milloin on taloudellisesti hoitaa kotiin ja milloin esim. osastolla
- Lisääntyvän liikkumisen tarpeen arvioidaan rasittavan potilaita ja läheisiä

Lasten, nuorten ja perheiden lautakunnan nostot

Yleiset huomiot

- Pohjaesitys kattava, lautakunta yhtyy vaikutusten ennakoarvioinnissa esitettyihin huomioihin vaihtoehtojen vaikutuksista.
- Tulisi tehdä **lapsivaikutusten arviointi**.
- **Toimivat lähipalvelut** ovat perusta koko alueen hyvinvoinnille.
- **Ihmisten yhdenvertaisuus ja palveluiden saavutettavuus** tulee ottaa huomioon; tulisi välttää ratkaisuja, jotka syventävät eri ihmisryhmien ja alueiden välistä eriarvioisuutta.
- **Perusterveydenhuoltoon panostamisen** tulisi olla keskiössä; palveluverkkoesityksen rinnalla tulisi tarkastella muita toimenpiteitä perusterveydenhuollon tilanteen parantamiseksi.

Sote-palveluverkko

- **Lautakunta pitää soteasemapalveluverkon osalta vaihtoehtoa 1 parempana kuin vaihtoehtoa 2:** Jatkoevästyksenä soteasemapalveluiden osalta lautakunta toivoo:
 - Lisääntyneen liikkumisen kustannukset asukkaille ja muille tahoille tulee selvittää, ml. Kela-taksien kustannukset
 - Liikkuvien palveluiden kustannukset tarkennettava
 - Kela-taksien toimivuus tulee varmistaa. Lisäksi olisi suositeltavaa tarkastella mahdollisuuksia toiminnan tehostamiseen, esim. yhteiskyydit
 - Uusien palvelumallien pilotointi ennen käyttöönottoa
 - Digipalveluiden osalta eri vaihtoehtojen esittäminen – ml. digipalveluiden tarjoaminen ammattilaisen avustamana. Huomioitava, että digipalvelut eivät korvaa lähipalveluita.
 - Vaikutukset henkilöstön veto- ja pitovoimaan
 - Huoltovarmuuden huomioiminen
 - Ammatinharjoittajamallia ei voi tarkastella kokonaan erillisenä palveluverkosta

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut

- **Perhekeskuspalveluissa lautakunta kannattaa vaihtoehtoa 2.** Huomiot:
 - Perhekeskusten verkon tulee olla mahdollisimman laaja, lisäksi tarvitaan kevyempiä kohtaamispaikkoja.
 - Alueelliset erityispiirteet huomioitava, kuten miten alueella painottuu lastensuojelun ilmoitukset ja tarpeet
 - Tilojen esteettömyys, saavutettavuus ja toiminta-ajat. Kannatettavaa, että perhekeskusten yhteyteen integroitaisiin muita LNP palveluita.
 - **Neuvolatoiminnan** jatkaminen lähipalveluna.
 - **Opiskeluterveydenhuolto** tärkeää säilyttää lähipalveluna. Kuinka lääkäriresurssi turvataan, mikäli soteasemia lopetetaan? Riskinä, että lääkäri työvoima ns. sektorityöhön joudutaan hankkimaan ostopalveluna.
 - Ennaltaehkäisyn ja varhaisen tuen tärkeys lasten, nuorten ja perheiden palveluissa

Vaikuttamistoimielimet

Vaikuttamistoimielimet

- Vaikuttamistoimielimien lausunnot ovat kokonaisuudessaan verkkosivuilla
- Nuorisovaltuusto:
<https://hyvaks-d10julk.oncloudos.com/cgi/DREQUEST.PHP?page=meeting&id=202459>
- Vanhusneuvosto:
<https://hyvaks-d10julk.oncloudos.com/kokous/202465-4-3169.PDF>
- Vammaisneuvosto:
<https://hyvaks-d10julk.oncloudos.com/kokous/202466-5-3188.PDF>
- Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin:
<https://hyvaks-d10julk.oncloudos.com/kokous/202457-4-2940.PDF>
- Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin:
<https://www.hyvaks.fi/sites/default/files/2024-04/Palveluntuottajien%20vaikuttamistoimielimen%20lausunto%20palveluverkosta.pdf>

Seuraavilla sivuilla on nostettuna vaikuttamistoimielinten lausuntojen sisältöjä.

Yhteiset huomiot: vaikuttamistoimielimet

<p>1. Ihmiset</p> 	<ul style="list-style-type: none">✓ Palvelut koetaan tällä hetkellä riittävän hyviksi ja alueellinen jakautuminen tasapuolista✓ Jonkinlainen "sote-piste" kunnassa olisi jatkossakin toiveena. Näytteenotto, neuvolat, opiskeluterveydenhuolto ja ikääntyneiden ympärivuorokautinen hoito pitäisi säilyä omalla paikkakunnalla✓ Perhekeskustoiminnan ja ikääntyneiden päivätoiminnan vahvistaminen koetaan hyvänä (ei kuntouttavan päivätoiminnan supistukset)✗ Palveluiden siirtyessä kauemmas, pelätään esim. hoitotasapainojen heikkenemistä ja liitännäissairauksien ja komplikaatioiden lisääntymistä – kostautuu kalliimpina kustannuksina
<p>2. Elinvoiva hyvinvointialue/kunta</p> 	<ul style="list-style-type: none">✗ Huoli kuntien elinvoimasta ja houkuttavuudesta asuinalueena jatkossa✗ Vaikutukset muihin palveluihin, esimerkiksi apteekit ja muut tukipalvelut
<p>3. Talousvaikutukset</p> 	<ul style="list-style-type: none">✗ Koetaan ettei esitetyillä vaihtoehdoilla ole juurikaan vaikutusta hyvinvointialueen talouteen, kustannukset siirtyvät vain toiseen kohtaan✗ Vaihtoehdoista lausuminen koettiin hankalaksi, olisi haluttu tarkempia laskelmia ja enemmän konkretiaa siitä, mitä tulee tilalle✗ Asukkaiden ja henkilöstön kustannukset kasvavat (matkat)✗ KELA-kyyteihin ei ole pienituloisilla varaa ja saatavuus huolettaa
<p>4. Henkilöstö</p> 	<ul style="list-style-type: none">✓ Moni rakentanut elämänsä nykyisen työpaikan ympärille✗ Huoli nyt ja jatkossa henkilöstön saatavuudesta, siirtyvätkö lakkautettavien toimipisteiden henkilökunta uusiin työpisteisiin?
<p>5. Ympäristö</p> 	<ul style="list-style-type: none">✓ myönteiset vaikutukset✗ Liikenteen lisääntyminen ja KELA-taksien riittävyys, etäisyydet saattavat kasvaa yli tunnin automatkoiksi✗ Tyhjilleen jäävät rakennukset tai niiden purkamiset (ympäristölle haitallista)
<p>6. Seutuvaikutukset - maaseutu</p> 	<ul style="list-style-type: none">✗ Huoli erityisesti pohjoisen Keski-Suomen ja pienten paikkakuntien palveluista✗ Maaseudun näivettyminen ja asukaskato
<p>7. Seutuvaikutukset - kaupunkiseudut</p> 	<ul style="list-style-type: none">✓ Jyvässeutu ja isot keskukset koetaan voittajina✗ Asukkaiden keskittyminen kaupunkeihin lisää sosiaalisia ongelmia ja yksinäisyyttä

Nuorisovaltuusto

- Nuorisovaltuustoa huolettaa palveluiden karkaaminen kauas, nuorten asiointi päiväaikaan toisella paikkakunnalla sote-asemalla kuormittaa myös vanhempia.
- Suun terveydenhuollon palveluiden tuominen kouluille saa hyvää palautetta.
- Nuoret toivovat suunnitelmissa otettavan paremmin huomioon väestö- ja sairastavuusprofiilit, uudelleenarviointia.
- Henkilöstön vaihtuminen, erityisesti opiskeluhuollon psykologeissa koetaan harmillisena ja haittaa nuorten arkea. Jos ostopalveluista karsitaan niin säilyvätkö palvelut samanlaisina?
- Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut on oltava jatkossakin lähipalveluina.
- Nuorisovaltuusto haluaa painottaa aitoa kohtaamista myös digipalveluissa.
- Nuoretkin tarvitsevat tukea uusien palveluiden, myös digipalveluiden käyttöönotossa.
- Hyvinvointialueen tulee tehdä enemmän yhteistyötä koulujen kanssa, esimerkiksi palveluista tiedotettaessa.
- Ympäristöasiat tulee ottaa paremmin toiminnassa huomioon, hävikin vähentäminen ja materiaalien parempi hyödyntäminen.
- Nuorten mielenterveyspalveluista ei saa karsia.

Vanhusneuvosto

- Ikääntyneiden päivätoiminnan vaihtoehto 2 saa kiitosta resurssien lisäyksestä. Kuitenkin kuntouttavan päivätoiminnan supistukset tietyiltä paikkakunnilta koetaan huonona asiana.
- Vanhusneuvosto haluaa esittää huolensa ikääntyneiden ympärivuorokautisen palveluasumisen riittävydestä. Vanhusneuvoston mukaan paikkoja pitäisi lisätä ainakin nykyisen jonon verran, eli 150 paikkaa.
- Seniorikeskustoiminnan kehittäminen koetaan erittäin kannatettavana asiana. Toiveena olisi, että jokaisesta kunnasta löytyisi seniorikeskus.
- Voisiko selvittää etsivän vanhustyön toimintamallia.
- Palveluverkon supistukset kohdentuvat nyt erityisesti alueelle missä asuu paljon ikääntyneitä sekä sairastavuus on korkea. Onko nämä huomioitu suunnitelmaa laadittaessa?
- Palveluverkkoesitys on aiheuttanut paljon pelkoja ja huolta ikääntyneiden keskuudessa.

Vammaisneuvosto

- Vammaisneuvostolla on erityinen huoli lisääntyvistä siirto- ja kuljetusmatkoista, jotka rasittavat vammaisia palveluiden käyttäjiä ja voivat pahentaa esimerkiksi oireita
- Pitkät siirtymät palveluihin lisäävät kustannuksia sekä kuljetuksista että myös avustajien palkoista
- KELA-taksien riittävyys erityishuolena
- Vammaisneuvosto toivoo panostettavan vammaisten asiakkaiden erityistarpeisiin hoitoprosesseissa kouluttamalla henkilökuntaa. Vammaiset ovat liikkuvat elinkaaren mukaan kaikissa palveluissa, ei ainoastaan vammaispalveluissa
- Suunniteltaessa liikkuvia palveluita tai digipalveluita on esteettömyysasiat huomioitava. Sekä alueellista että paikallisia vammaisneuvostoja tulee hyödyntää
- Vammaiset tarvitsevat paljon hoitotarvikkeita ja osa on hyvin kriittisiä arjessa. Hoitotarvikkeiden jakelu on turvattava yhdenmukaisesti alueella

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin

- Sote-asemapalveluissa ja alueellisessa osastotoiminnoissa vaikuttamistoimielin suosittaa vaihtoehto 1 jatkovalmistelua niin, että esitetään selkeät kustannusvaikutuslaskelmat eri toiminnoista. Muutoinkin palveluverkkoselvityksen osalta halutaan tietoa siitä, kuinka lakkautettavien ja muutettavien palveluiden toiminnot aiotaan järjestää tulevaisuudessa. Järjestöt ja seurakunnat ovat valmiita työskentelemään kumppaneina jatkosuunnittelussa.
- Esityksessä oli esitetty säästövaikutukset ilman muualle siirtyviä lisäkustannuksia. Nämä olisi arvioitava osana kokonaisuutta.
- Sote-asemia tulisi kehittää kumppanuuteen ja yhteistyöhön perustuen monipalvelupisteiden suuntaan, ennaltaehkäisevää työtä tulisi tehdä kokonaisuutena.
- Ikääntyvien (75 v) palvelujen kehittämisen lisäksi tulisi huomioida myös hieman nuorempien (eläkeläisten 65-v) palvelutarpeet. Tässä joukossa on lisääntyvässä määrin mielenterveys- ja päihdehaittoja sekä riskiryhmään kuuluvia henkilöitä.
- Ei voi olettaa yleishyödyllisten yhdistysten, järjestöjen ja seurakuntien paikkaavan sote-palveluita. Yhdistykset, järjestöt ja seurakunnat täydentävät julkisia palveluita vastaten oman kohderyhmän tarpeisiin.

Mitä nyt tarvitaan?

Uusia toiminnallisia, rakenteellisia ratkaisuja yhteistyössä kunnan, järjestöjen ja seurakuntien kanssa

- Kuntaan (josta sote-keskus poistuu) tulisi turvata jokin palvelu, esimerkiksi terveydenhoitaja-vetoinen vastaanotto.
- Toimintaa kehitetään yhteistyössä järjestöjen, seurakuntien, yritysten yms. tilat, toiminta ja asiantuntijuus yhteistoimintana. Vahvaa monitoimijuutta ja ennaltaehkäisyä. Lisää elinvoimaa ja asukkaiden turvallisuutta.

Yhteisöllinen monitoimipalvelu

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin

- Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin toivoo, että säästölaskelmat avattaisiin tarkempaan tarkasteluun. Onko huomioitu esimerkiksi palveluverkon karsimisen johdosta kustannusten siirtyminen toisiin palveluihin?
- Omatuotannon kustannukset pitäisi saada avoimiksi, jotta nähtäisiin peruste oman tuotannon lisäämiselle.
- Tulevatko liikkuvat palvelut (esim. terveyst bussit) todella edullisemmaksi kuin kivijalkapalvelut. Onko ostopalveluiden hinnat laskettu oikein? Henkilövuokraus/ostopalvelu
- Yksityisen palvelutuotannon huomioiminen muuallakin kuin Jyvässeudulla.
- Yhteisöllisen asumisen kehittäminen yhteistyössä.
- Nykytila ei voi jatkua. Tarvitaan uudenlaisia tapoja tuottaa palveluita tavoitteellisella kumppanuudella. Monituottajamallin hyödyntäminen laajemmissa kokonaisuuksissa.
- On hyvin haasteellista ja riskialtista, että tällä aikataululla tehdään näin suuria uudistuksia.

Henkilöstö

Henkilöstön näkemykset

- Henkilöstöltä kysyttiin palveluverkkoehdotuksesta kahdella tapaa.
 - Tiimitehtävässä arvioitiin palveluverkkoa koskevien ehdotusten vaikutuksia asukkaisiin, elinvoimaan, henkilöstöön, talouteen, ympäristöön ja seutuihin. Tiimitehtävä toteutettiin lausuntoaikana Padlet-alustan avulla, ja kommentit annettiin tiimeittäin.
 - Lisäksi kahdeksalla paikkakunnalla järjestettiin erilliset iltapäivän mittaiset työpajat, joihin osallistui 70 henkilöä.

Seuraavilla sivuilla on yhteenvetoa henkilöstön näkökannoista.

1. Ihmiset 1/6

- Henkilöstön kommenteissa nousi esille **huoli asukkaiden yhdenvertaisista palveluista. Erityistä huolta kannettiin haavoittuvimmassa asemassa olevien keskisuomalaisten palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta sekä reuna-alueiden asukkaista.** Asukkaiden, joiden toimintakyky on syystä tai useista syistä rajoittunut, nähtiin ehdotetuissa vaihtoehdoissa jäävän helposti palvelujen ulkopuolelle.
- **Palvelujen muuttuminen liikkuviksi tai digitaalisiksi herätti toisaalta innostusta, toisaalta huolta ja hämmennystä.** Toiset näkivät digipalveluissa paljon potentiaalia ja olemassa olevien palvelujen vajaakäyttöä. Toisaalta niiden mahdollisuuksia korvata kasvokkain toteutettavaa palvelua kritisoitiin. Haluttiin konkreettisempaa suunnitelmaa ja erityisesti laskelmia, miten esim. liikkuva palvelu korvaisi kivijalkapalvelun, loisi säästöä ja olisi käytännössä mahdollinen asiakkaille ja potilaille käyttää. Päihdeongelmaisten, muistisairaiden tai mielenterveyspotilaiden kohdalla tarttuminen digitaalisiin palveluihin voi olla vaikeaa. Myös tavoite etähoivan tuottamisesta 80% :lle 24/7 kotihoidon asukkaista pidettiin tavoitteena mahdottomana. Digi- ja etäpalvelut sekä liikkuvat palvelut eivät ole suunnitelmassa konkreettisia. Potilaat ja asiakkaat ovat toimintakyvyltään rajoittuneita, kenelle ja miten nämä sopivat. Liikkuvat, jalkautuvat, etä- ja digipalvelut. Mitä näillä tarkoitetaan? Käsitteiden määrittelyä kaivataan.

1. Ihmiset 2/6

- **Soteasemien lakkauttamiseen liittyen huolta herätti perusterveydenhuollon palvelujen saatavuuden lisäksi näytteenottojen, apuvälineiden, sosiaalipalvelujen ja mielenterveys- ja päihdepalvelujen toiminta.** Missä jatkossa näitä palveluja tarjotaan? Palveluilla on seurauksia erilaisiin palvelukokonaisuuksiin: esimerkiksi Päihdelääketieteen osasto ja poliklinikka tarvitsee perusterveydenhuollon palveluja jatkamaan korvaushoitoja, ottamaan näytteitä ja jakamaan lääkkeitä. Apuvälineiden jako, palautus, opastus ja huolto samoin kuin näytteenotto ylipäänsä herätti paljon kysymyksiä.
- **Yhteistyö erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon välillä ja ymmärrys yhdessä tekemisestä näkyi henkilöstön kommenteissa. Huolta ei ollut vain oman toiminnan osalta vaan kokonaisuutta katsottiin laajemmin.** Palvelujen yhteistyössä nähtiin edelleen paljon kehitettävää: yhteistyö vaikkapa sosiaali- ja terveystieteiden välillä ei aina toimi tai jossakin potilaan asiassa omia tontteja saatetaan varjella epätarkoituksenmukaisesti.

1. Ihmiset 3/6

- **Suun terveydenhuolto on kivijalassa annettavaa lähipalvelua ja usein sitä tehdään soteaseman yhteydessä. Soteaseman lakkautus vaikuttaa heihin monin tavoin.** Suun terveydenhuolto toteaa liikkuvan palvelubussin eli Kontin käytöstä sen, että liikkuvassa Kontissa voidaan tehdä tarkastuksia oppilaille, mutta ei kaikkia toimenpiteitä. Lisäksi he muistuttavat, että Kontissa otetaan aina vähemmän potilaita kuin kivijalassa, koska Kontti täytyy rakentaa ja purkaa. Suun terveydenhuollossa on kokemusta liikkuvista palveluista ja heiltä saa siitä myös laskelmia ja dataa toteutuksesta. Kontista pidetään. Huoltajat säästävät aikaa kun lasta ei tarvitse lähteä viemään hammashoitolaan. Toisaalta suun terveydenhuollossa nähtäisiin tarpeellisena se, että huoltaja olisi tarkastuksessa läsnä.
- **Palvelujen keskittämisen nähtiin varmistavan työvoiman saatavuutta ja varmistavan ammatillista kehitystä. Pohdittiin, että jos lakkautettavista paikoista henkilöstö siirtyisi jäljellejääviin, olisi työvoiman saatavuus turvatumpaa. Toisaalta osa henkilöstöstä kommentoi, että siirtyminen toiseen yksikköön tai toiselle paikkakunnalle ei ole itsestäänselvyys, jos oma yksikkö lakkautetaan.**

1. Ihmiset 4/6

- Alueellisten osastojen (Pihtipudas ja Joutsa) lakkauttaminen herätti huolta. Osastojen rooli nähtiin erikoissairaanhoidon, kotisairaalan, saattohoidon, kotipalvelun ja omaishoidon yhteistyökumppanina ja lakkauttamisesta olevan monia seurauksia koko palvelujärjestelmälle. Pohjoisen Keski-Suomen tilanteen nähtiin voimakkaasti heikkenevän ja palveluverkon olevan suunnitelman vaihtoehtoisissa liian harva. Yleisesti huolta kannettiin alueellisesta kattavuudesta.
- Sekä asiakkaiden, potilaiden että läheisten liikkuminen yhä pidempien matkojen päähän nähtiin **ongelmana**: osalla ei ole ajokorttia, osalle matkat ovat liian rasittavia tai toimintakyvyn kannalta mahdottomia. Julkista liikennettä ei ole tai se kulkee harvoin. Pidentyvät matkat ovat haaste ja työn heikennys myös työntekijöille. Konkreettisesti: miten pienituloinen yksinhuoltaja voi maksaa liikkumisesta aiheutuvat kulut ja ehtiä hakemaan lapsensa päiväkodista, jos työ siirtyy toiselle paikkakunnalle? Nykyiset reitit ja aikataulut eivät mahdollista asiointikäyntejä. Reitit isoilla väylillä (Onnibussit) tai koululaisten kyytejä. Kela-taksit eivät tule tai niitä joutuu odottamaan. Julkinen liikenne on vähäistä, kaikilla ei ole ajokorttia tai autoa. Miten turvataan asiakkaiden ja henkilöstön liikkuminen?
- Tilojen riittävyys pohditutti. Psykologit, sosiaalityöntekijät, lääkärit tarvitsevat tilan asiakkaan/ potilaan kohtaamiseen.

1. Ihmiset 5/6

- Henkilöstö kantoi huolta tilojen riittävydestä palveluverkkosuunnitelmassa esitettyjen toimipisteiden lakkautusten jälkeen sekä työntekijöille että potilaille ja asukkaille. Lakkautusuhan alla nähtiin olevan palvelukokonaisuuksien toiminnan kannalta olennaisia asioita kuten esim. kotisairaalaan tukevat osastot ja näytteenottopaikat. Palvelukokonaisuuksia (kuten esim. palvelutalo, terveysaseman osasto, lääkäri, näytteidenotto) tulisi tarkastella jo nyt ja erityisesti jatkosuunnittelussa tarkemmin, jotta palvelukokonaisuudet ja ketjut toimivat.
- Tilojen ja henkilöstön riittävyttä pohdittiin myös erikoissairaanhoidossa. Jämsän sairaalan ja Novan yhteistä palaveria toivottiin nopeasti, jotta mahdollisesta muutoksesta seuraavia asioita voidaan ryhtyä miettimään, psykiatrian puolella oltiin huolissaan peruspalveluiden heikkenemisestä ja sen vaikutuksista psykiatriseen hoitoon.

1. Ihmiset 6/6

- **Ikääntyneiden päivätoiminta nähtiin hyvänä ja ennaltaehkäisyyn panostaminen tärkeänä. Mm. seniorikeskustoiminta ja kuntosalit herättivät iloa henkilöstössä.** Samaan hengenvetoon muistutettiin resurssoinneista. Palvelut tuntuivat karkaavan kaupunkeihin ja pelättiin, että asiakkaat eivät lähde pienistä kunnista kauemmas palveluiden piiriin. Parhaimmillaan päivätoiminta (kuntouttava päivätoiminta, seniorineuvola, kuntosali jne.) on ennaltaehkäisevää ja elämänlaatua lisäävää palvelua, joka siirtää tarvetta terveydenhuollon palveluille ja raskaammille palveluille ikääntyvien asumispalveluissa.
- Palveluverkkosuunnitelman sisällä oli epätarkkuuksia kuten esim. OmaNanny käytön lukemat tai Terapianavigaattorin tämänhetkisen käytön luonne. Tekstissä olevat virheet on syytä korjata ja täsmentää kuvaamaan nykytilaa mahdollisimman tarkasti niin kuin se on. Kaikilla sote-asevilla ei tällä hetkellä työskentele So eli sosiaalityö. Soteasema on vielä osittain visio, ei nykytilaa kaikkialla. Lisäksi käsitteet liikkuva palvelu, kotiin vietävä palvelu, jalkautuva palvelu, etähoito, etävastaanotto, etähoiva jne. Kaipaavat edelleen konkretisointia.

2. Elinvoima

- **Henkilöstö kommentoi todella laajasti huoltaan palveluiden merkityksestä elinvoimalle ja seudulle. Vaikutus ei ole pelkkä konkreettisen tilan tai paikan häviäminen; palvelujen häviäminen vaikuttaa tulevaisuudenuskoon, muuttohaluun, yritysten toimintaan jne.** Hyvinvointialueen työntekijöiden palkkatulot jäävät elinvoimaksi kuntaan. Monella pienellä paikkakunnalla hyvinvointialue on yksi suurimpia työllistäjiä. Sekä asukkaiden että yritysten halu muuttaa tai pysyä paikkakunnalla liittyy vahvasti palveluihin. Palvelujen vähetessä maaseutu ja reuna-alueet kuihtuvat.
- Palveluverkkosuunnitelmassa palveluja keskitetään kaupunkeihin. Siellä missä palvelut säilyivät tai niitä vahvistettiin, sen koettiin ylläpitävän ja vahvistavan elinvoimaa.
- Palveluiden tarvelähtöisyys olisi tarkasteltava alueittain. Alueellisen yhteistyön kehittäminen tärkeää.
- Laboratorio ja apteekkipalvelut – miten toteutetaan ja turvataan koko alueella?
- Monilla paikkakunnilla on paljon kesäasukkaita, jolloin palvelujen tarve entisestään kasvaa.
- Oman kunnan talouteen esim. terveysaseman lakkauttaminen nähtiin iskuna verotuloille ja alueen vetovoimalle.
- Turvallisuuden tunne järkkyy, suunnitelmalla vaikutuksia elinvoimaan, eri alueisiin ja pieniin kuntiin voimakkaasti.

3. Talous

- **Suunnitelmaa kritisoitiin laskelmien osalta. Suunnitelmassa kaikki luvut eivät tuntuneet henkilöstöstä tutuilta ja saavutettavat säästöt eivät vaikuttaneet uskottavilta. Talouslaskelmia toivottiin läpinäkyviksi ja henkilöstölle mahdollisiksi seurata.** Koska palveluverkkouudistuksella on säästötavoitteita, haluttiin näitä tavoitteita myös henkilöstölle tiedoksi, jotta he voivat niitä seurata.
- **Pohdittiin myös, siirtyvätkö tavoitellut säästöt asiakkaiden ja työntekijöiden sekä veronmaksajien maksettavaksi, kun kivijalkapalvelut siirtyvät kauemmaksi.** Maaseudun ikääntyneiden osalta koettiin liikkumiseen käytettävien summien nousevan kohtuuttomaksi, koska Kela-taksissa on myös omavastuu. Kustannusten nousun asiakkaila /potilailla nähtiin kohdentuvan erityisesti reuna-alueiden ikäihmisiin, joille liikkuminen on haastavaa, pitkää automatkaa ei haluta enää itse ajaa, julkista liikennettä ei ole ja Kela-taksin omavastuu on iso raha. Ihmisillä ei mahdollisesti ole varaa käydä näytteenotossa tai vastaanotolla ja heidän terveydentilansa voi sen vuoksi heikentyä.
- Toimiva perusterveydenhuolto nähtiin taloudellisesti järkevänä.
- Lakkautusuhan alla olevien paikkojen henkilöstö pohtii työn muutoksen vaikutuksia omaan talouteensa. Onko hankittava toinen auto perheeseen ja onko työmatka taloudellisesti kannattavaa koko perheelle ja onko ylipäänsä mahdollista lähteä kovin kauas töihin.

4. Henkilöstö 1/2

- **Henkilöstö - ja erityisesti he, keitä lakkauttamisen uhka koski - koki palveluverkkosuunnitelman julkaisun hyvin raskaana prosessina.** Hyvinvointialueen palveluverkon muuttaminen koskettaa henkilöstöä monin tavoin.
- **Keskittämisen nähtiin toisaalta turvaavan palvelut ja moniammatillisen yhteistyön. Pohdittiin, että turha on maksaa huonokuntoisista tai vajaakäyttöisistä tiloista. Kriteerien yhtenäistäminen koettiin hyväksi. Osalle henkilöstöä etätyö luo uusia mahdollisuuksia.**
- **Henkilöstö iloitsi satsauksista perhekeskuksiin ja kotisairaalaan. Kommenteissa näkyy paljon innostusta, mutta samalla myös huolta. Onhan uusiin palveluihin resursoitu riittävästi?** Perhekeskus ja kotisairaala ovat molemmat rakenteilla ja tarvitsevat konkreettisesti rahaa, tilaa ja aikaa toiminnan käynnistämiseen ja ylläpitämiseen.
- **On hyvä hahmottaa tämä palveluverkkosuunnitelma osana jo tehtyjen muutosten ketjua; henkilöstö on kuormittunut koronasta, muutoista, organisaatiomuutoksista ja hyvinvointialuemuutoksesta. Tiimitehtävän kommenttien kautta hahmottuu kuva organisaation eri osien tilanteesta ja tämän hetken haasteista. Osassa yksiköitä on tällä hetkellä kovaa kuormitusta ja henkilöstövajetta. Kaikki henkilöstön kokemat haasteet eivät johdu palveluverkkosuunnitelmasta, vaan liittyvät esim. työn haastavuuteen, palvelutarpeen ja asiakkaiden lisääntymiseen, jonojen kasvuun, potilaiden jämähtämiseen palveluprosessissa johonkin kohtaan ja resurssointiin. Palveluverkkosuunnitelmassa hyvinvoivaa työyhteisöä voidaan olla lakkauttamassa ja kriisiytyneitä kasvattamassa.**

4. Henkilöstö 2/2

- **Henkilöstön saatavuus vaihteli aloittain, alueittain ja yksiköittäin. Yleisesti voidaan sanoa, että henkilöstön saatavuus on yhä kasvava haaste.** Toisaalta Joutsan kotipalvelun esihenkilö totesi muutettuaan Helsingistä tänne, että “Olen yllättynyt henkilöstön sitoutumisesta. Helsingissä kotihoidossa käy koko ajan pyöröovi.” Ei kuitenkaan voida kategorisesti sanoa yhtä toimialaa tai tehtävää, johon saataisiin tai ei saataisi henkilöstöä. **Osa henkilöstöstä on sitoutunut paikkaan, alueeseen, yksikköön tai tiettyihin tehtäviin, eivätkä he ole siirtymässä muualle.** (Esim. eläkkeellä jo olevat entiset työntekijät, jotka käyvät sijaistamassa, eivät välttämättä ole halukkaita lähtemään enää muualle.) Lastensuojelu, sosiaalityö, neuvolat ja suun terveydenhuolto ainakin kertovat haasteista saada henkilöstöä tiettyihin toimipisteisiin. Lisäksi lääkäreitä ja hoitajia tarvitaan moneen paikkaan.
- Henkilöstö kuvasi palveluverkkosuunnitelma prosessin vaikuttavan kokemaansa pito-, veto ja työntövoimaan. Osa koki suhteessa työnantajaan suuria muutoksia ja sitoutuminen sekä työnantajaan että omaan alaan heikkeni. Työnantajan ja työntekijän välisestä suhteesta ja sitoutumisesta puolin ja toisin on tärkeää pitää huolta.
- Osa henkilöstöstä on voimakkaasti sitoutunut omaan kuntaansa ja lähiympäristöönsä. ” Olen ensisijaisesti hankasalmelainen”. Tällöin oman toimipisteen mahdollisen lakkautuksen vaikutus koskee koko identiteettiä.
- Pienissä kunnissa ja pienissä yksiköissä on yhteisöllisyyttä. Se koetaan arvokkaaksi. Toisaalta taas siiloutuminen eli muutokset linjaorganisaatioksi ja budjetoinnin raja-aidat koettiin negatiivisena.
- Strategian ei katsottu toteutuvan suunnitelmassa, kehittämistä toivottiin ruohojuuritasolle – tehtäväksi yhdessä henkilöstön kanssa.

5. Ympäristö

- Liikkuvien palvelujen ja toimipisteiden keskittämisen myötä autoilu eri muodoissaan lisääntyy ja siten päästöt kasvavat. Rakennusten purkamisesta tulee jätettä, uusien rakennusten rakentamisesta päästöjä. Toimivan rakennuksen käyttäminen ”loppuun” ajateltiin ympäristön kannalta järkevänä.

6. Seutuvaikutukset

- **Seutuun ja elinvoimaan tietyt peruspalvelut vaikuttavat henkilöstön mielestä ratkaisevalla tavalla. Pieni palvelutalo tai terveyskeskus on kylän tai paikkakunnan sielu. Se antaa olemassaolollaan turvaa ja on konkreettinen osoitus hyvinvointialueen olemassaolosta ja läsnäolosta. Esimerkiksi Pylkönmäellä Palvelutalo Iltarusko on viimeinen palvelu, joka luo asukkaille uskoa ja kokoaa heitä yhteen. Lähipalveluna neuvola ja perusterveydenhuolto koetaan merkityksellisenä.**
- Jyväskylässä nähtiin tarvetta palveluille. Toisaalta taas koettiin, että palveluverkkosuunnitelma on Jyväskylä-keskeinen.

Kunnat ja kuntajohto

Kuntien lausunnot

- Seuraavilla dioilla on nostettu esille kuntien lausunnoissa toistuvia selkeästi kunnille yhteisiä teemoja, näkökulmia, riskejä jne. Kuntien virallisissa lausunnoissa toistuu samoja asioita kuin kuntajohtajien edellä tiivistetyssä palveluverkkotyön vaikutusten ennakoarvioinnin padlet-aineistossa.
- Kuntien virallisissa lausunnoissa on paljon yksityiskohtaisia nostoja koskien kuntakohtaisia vaikutuksia. Arvioidessa palveluverkkomateriaalissa esitettyjen muutosten vaikutusta, on tärkeä käydä läpi kuntakohtaiset lausunnot kokonaisuudessaan läpi.
 - etenkin arvioidessa yksittäistä muutosta on tärkeää käydä sen vaikutusalueella olevien kuntien lausunnot läpi.
- Kunnat ovat nostaneet lausunnoissa esille myös kehittämisideoita ja vaihtoehtoisia palvelun tuottamisen tapoja.
- Lausuntoihin on kirjattu myös muutosten toteutukseen liittyviä asioita.
- Kuntien virallisten lausuntojen koonti ei ole tyhjentävä lausuntojen sisällön osalta.

Kuntien lausunnot - yhteenvetoa 1/3

- Suunnitelma näyttäytyy perusterveydenhuollon säästöinä. Lausunnoissa nostetaan esille riskiä sekä todennäköisyyttä, että toimenpiteet heijastuvat kasvuna erikoissairaanhoidossa tai muissa raskaammissa palveluissa.
 - Lausunnoissa peräänkuulutetaan konkreettisempia suunnitelmia erikoissairaanhoidon talouden johtamiseen ja toiminnan kehittämiseen.
 - Mahdollisesti sulkeutuvia toimipisteitä korvaavien palvelujen kustannustieto puuttuu eikä kustannusten siirtymistä Kelalle tai ihmisille ole arvioitu.
- Palveluverkon negatiiviset vaikutukset ovat suhteellisesti suuremmat maakunnan pienissä kunnissa ja maakunnan reuna-alueilla. Suunnitelmaa lisää kuntien välistä eriarvioistumista ja heikentää erityisesti pohjoisen Keski-Suomen tilannetta.
- Palveluverkkosuunnitelma nähdään ristiriitaisena suhteessa SOTE-uudistuksen tavoitteisiin sekä hyvinvointialueen strategiaan. Palveluverkkosuunnitelman ei nähdä edistävän näiden tavoitteita.
- Kustannuksista halutaan tarkempaa tietoa ja läpinäkyvyyttä. Kustannuksia tulisi arvioida myös kokonaisuutena. Muutoksen välillisiä ja kokonaistaloudellisia vaikutuksia yksilölle, yhteiskunnalle ja kunnille ei ole esityksessä arvioitu riittävästi.

Kuntien lausunnot - yhteenvetoa 2/3

- Ihmisten tosiasiallinen mahdollisuus liikkua on tärkeää huomioida.
 - Joukkoliikenteen puuttuminen sekä taksien heikko saatavuus huomioitava.
 - Hyvinvointialueen ja kuntien on tehtävä yhteistyötä kuntien asiointiliikenteen sekä hyvinvointialueen palvelujen aikataulujen yhteensovittamiseksi.
 - Nyt aikataulut koulu- ja työpäivien mukaan ja vuorot painottuvat aamu- sekä iltapäivään. Aikataulut eivät tue hyvinvointialueen palvelujen käyttämistä tai muuta asiointia.
 - Työkäisten mahdollisuus käyttää palveluja itse tai kuljettaa/ saattaa lasta/ läheistä palveluun työpäivän aikana vaihtelee.
- Suunnitelmien keskeneräisyys etenkin liikkuvien ja digitaalisten palvelujen osalta tekee kommentoinnista vaikeaa.
 - Suunnitelmassa ei näy eri palvelualueiden kokonaisuuden suunnittelu eikä materiaali mahdollista palveluketjujen arviointia vaan kiinnittää huomion yhteen palveluun kerrallaan.
 - Palvelua ei tule lakkauttaa ennen kuin uusi palvelu on valmis käyttöönotettavaksi. Pilotointeja ja kokeiluja halutaan ennen käyttöönottoa.
 - Eri palveluiden muutosten synkronoitu toteutus tärkeää.

Kuntien lausunnot - yhteenvetoa 3/3

- Etenkin perhekeskustoiminta sekä ikääntyneiden päivätoiminnan kehittäminen seniorikeskustoiminnan periaatteiden mukaan nähdään hyvinä. Yhteiskehittämiseen on kunnilla valmiutta.
 - Kuntakohtaisen toimintaympäristön huomioiminen tärkeää em. Palveluiden toteutuksessa. Sama malli ei toimi kaikkialla.
- Palveluverkon vaikutus varautumiseen nostetaan esiin (Jämsä).
- Ilta- ja viikonloppupäivystyksen keskittämisen vaikutus – yksiköiden kyky ja kapasiteetti ottaa vastaan muualta tuleva potilaat.
 - muualla maakunnassa sijaitsevien 24/7 yksiköiden tukeminen akuuteissa tilanteissa.
- Osa kunnista on nostanut esille myös kesäasukkaiden määrää kunnassa.

Kuntajohdon näkemykset

- Aineisto on koottu Keski-Suomen kuntajohtajilta 22.2.-15.3.2024 välisenä aikana sähköisen padlet-alustan avulla.
 - Kuntajohtajilla annettiin opastus padletin käyttöön sekä info lausuntomateriaalista yhteisestä läsnätyöpajassa 22.2. Tämän jälkeen padletia oli mahdollista täydentää 15.3. saakka.
- **Kommentteja annettiin yhteensä 198. Sote-keskuspalveluja lukuun ottamatta kommentteja oli antanut 1-2 hlö palvelua kohden.**
 - Palveluverkkomääritelmän mukaisten palvelujen kommentit jakoutuivat: **sote-keskuspalvelut 89**, alueellinen osastotoiminta 20, ikääntyneiden päivätoiminta 21, ikääntyneiden ympärivuorokautinen asuminen 18, perhekeskukset 7.
 - muut palvelut: Lasten, nuorten ja perheiden palvelut 16, sairaalapalvelut 2, sote-keskus 8, koti- ja asumispalvelut 17.

Kuntajohto - sote-asetmat

- Lähipalveluiden nähdään madaltavan **ihmisten** kynnystä hakeutua hoitoon ja kommenteissa nostettiin esille riskiä, että palveluiden sijaitseminen kauempana nostaa kynnystä ja viivästyttää hoitoon hakeutumista. Tämän seurauksena riski kustannusten kasvamiselle erikoissairaanhoidossa ja muissa raskaammissa palveluissa.
- Keskittämisen tarpeet ymmärretään ja nykyinen malli nähdään kalliina sekä tehottomana. Keskittäminen parantaa palvelutasoa sote-asetmilla (monipuolisemmat palvelut samasta pisteestä, laajemmat aukioloajat) sekä potilasturvallisuutta (mm. alueellinen osastotoiminta) ja helpottaa rekrytointia/ henkilöstön saatavuutta.
 - Osalla keskisuomalaisista palveluiden saatavuus kuitenkin heikkenee. Julkisen liikenteen puuttuminen ja heikko taksien saatavuus tulee ottaa huomioon.
 - Lisäksi keskittämisen nähdään siirtävän kustannuksia toisaalle julkisessa taloudessa (kiinteistökulut kunnille, kuljetuskustannukset Kelalle) mutta parantaneekin hyvinvointialueen taloutta.
- SOTE-palveluiden saatavuudella kunnassa nähdään merkittävä rooli kunnan **elinvoimalle**. Saatavilla olevat palvelut vaikuttavat ihmisten asuinpaikan valintaan sekä yritysten sijoittumiseen. Elinvoiman näkökulmasta hyötyvät ne kunnat missä palvelut säilyy tai missä palveluja lisätään. Muut kunnat häviävät. Kuntien väliset erot maakunnassa kasvaa keskittämisen myötä.
- Kustannussäästöt nähtiin pieninä suhteessa hyvinvointialueen **talouteen** sekä mahdollisiin/ todennäköisiin negatiivisiin vaikutuksiin maakunnan asukkaille ja osalle kuntia.
- **Henkilöstön** rekrytointi nähtiin helpompana isompiin yksiköihin mutta kommenteissa korostettiin, että palvelujen keskittäminen ei yksin ratkaise henkilöstön saatavuusongelmaa.
- Keskittämisellä on negatiivisia vaikutuksia **ympäristölle** lisäämällä ihmisten tarvetta liikkua. Ei ole myöskään kestävä jättää käyttämättä julkisin varoin rakennettuja tiloja joilla käyttöikää jäljellä.
- **Seutuvaikutukset** negatiiviset erityisesti maaseutukunnissa sekä pohjoisessa Keski-Suomessa ja palvelujen sijoittumiseen siellä pitää kiinnittää erityistä huomiota huomioiden liikkumisen mahdollisuudet. Myös vaikutukset Jämsän seudulle nähtiin negatiivisina.

Kuntajohto - alueellinen osastotoiminta

- Nykyisessä tilanteessa potilasturvallisuus (**ihmiset**) osassa osastoja vaarantuu lääkäripulan vuoksi ja Keskittämisen nähtiin parantavan potilasturvallisuutta turvaamalla lääkärin läsnäolon.
- Keskittäminen helpottaa rekrytointia ja parantaa **henkilöstön** tilannetta turvaamalla lääkärikonsultaation toteutumista. Negatiivinen vaikutus niille työntekijöille kenen työpiste siirtyy toiseen yksikköön.
- **Elinvoimalle** ei merkittäviä vaikutuksia.
- Hyvinvointialueen **taloudelle** jonkun verran positiivisia vaikutuksia. Kunnille ei suuria kustannusvaikutuksia ellei tiloja jää kokonaan tyhjäksi.
- Jonkun verran **ympäristövaikutuksia**, jos omaiset joutuvat kulkemaan pidempää matkaa.
- Ei merkittäviä **seutuvaikutuksia**.

Kuntajohto - ikääntyneiden päivätoiminta

- Hyvinvointialueen oltava vetovastuussa päivätoiminnasta, kunnat ja kolmas sektori mukana kumppaneina.
- Erilaisten toimintamallien oltava mahdollisia myös ikääntyneiden (**ihmiset**) päivätoiminnassa ja kuntakohtaiset erot on huomioitava. Tärkeää kehittää toimintaa seniorikeskustoimintamallia kohti missä yhdistyy avoin päivätoiminta ja tavoitteellinen kuntouttava päivätoiminta (vrt. perhekeskukset).
- Pitkä matka päivätoimintaa pidentää **asiakkaan** päivää ja riskinä ettei palveluun haluta tästä syystä lähteä.
- Ikääntyvien hyvinvoinnilla ja viihtymisellä kunnassa merkittävä vaikutus kuntien **elinvoimaan**.
- **Taloudellisesta** näkökulmasta toimintaa kehitettävä monipuolisen seniorikeskustoimintaan. Ikääntyneiden ennaltaehkäisevistä palveluista ei saa hakea säästöjä, koska heijastuu vääjäämättä kustannusten ja palvelutarpeen kasvuna raskaammissa palveluissa.
- Osaavalla **henkilöstöllä** iso rooli toiminnan vaikuttavuudessa. Joustamaton toiminta hyvinvointialueen puolelta saattaa aiheuttaa henkilöstön siirtymistä muualle.
- **Ympäristövaikutusta** voidaan pienentää suunnittelemalla yhdessä kuntien kanssa päivätoimintaa ja kuntien asiointiliikenteen aikataulua.

Kuntajohto - perhekeskuspalvelut

- Perhekeskustoiminnalla ja sen vaihtoehdoilla ei nähty kielteisiä vaikutuksia.
- Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden kehittäminen moniammatillisesti nähtiin tärkeänä **ihmisten, elinvoiman ja talouden** näkökulmasta.
- **Ympäristön** kannalta järkevää yhdistää toimintoja samoihin tiloihin. Yhteiskäytetyt tilat vähentää myös neliöiden tarvetta ja moniammatillinen yhteistyö myös taloudellisesti kannattavaa.
- **Maaseutu**alueilla kannattavaa koota palveluja samojen seinien sisälle.

Kuntajohto - ikääntyneiden ympärivuorokautinen asuminen

- Mahdollisuus sijoittua palveluasumiseen omalla paikkakunnalla äärimmäisen tärkeä asia **ikäihmisille**.
 - Kommenteissa tuli esille huoli onko tämä mahdollista joka paikkakunnalla esitetyllä palveluverkolla.
 - Asetetut tavoitteet palvelun kattavuudesta nähtiin epärealistisena kun rinnalla huomioi muutokset muissa palveluissa.
 - Ymmärretään tarve siirtyä yhteisöllisen asumiseen.
- Vanhusten hyvä hoito kertoo hyvästä **elinvoimasta**.
- Palvelutarpeen kasvu asettaa merkittäviä **taloudellisia** haasteita. Kokonaisuutta tulisi kuitenkin arvioida nykyistä pidemmällä aikajänteellä.
- Palvelujen tarvitsemien kiinteistöjen korjausrakennustarpeista ja uudisrakentamisen tarpeista tärkeää keskustella kuntien kanssa.
- Toimiva varahenkilöstö ja vuokratyövoiman käyttö hyvä apu akuuteissa poissaoloissa. Hyvällä henkilöstöjohtamisella äärimmäisen tärkeä rooli **henkilöstön** saatavuudessa ja pitovoimassa.
- Käyttöikä omaavien kiinteistöjen jättäminen tyhjilleen ei ole **ympäristön** kannalta kestävä. Myös omaiset pidemmät vierailumatkat lisäävät ympäristövaikutuksia.
- **Seutuvaikutukset** negatiiviset, jos palvelua keskitetään vain isompiin kuntiin/ kaupunkeihin.

Kuntien vaikuttamistoimielimet

Lausujat

- Hankasalmen vanhus- ja vammaisneuvosto
- Jämsän elinvoimaneuvottelukunta
- Jämsän nuorisovaltuusto
- Jämsän vanhusneuvosto
- Jämsän vammaisneuvosto
- Jyväskylän nuorisovaltuusto
- Jyväskylän vanhusneuvosto
- Karstulan vanhusneuvosto
- Kyyjärven vanhusneuvosto
- Laukaan vanhus- ja vammaisneuvosto
- Multian vanhusneuvosto
- Saarijärven vanhusneuvosto
- Uuraisten vanhus- ja vammaisneuvosto
- Viitasaaren vanhusneuvosto
- Äänekosken vanhusneuvosto

Kuntien vaikuttamistoimielinten lausunnot - yhteenveto

- Arvioitujen säästöjen osalta tarvitaan yksityiskohtaisempia laskelmia.
- Kuljetuskustannukset pitää myös arvioida.
- Alueelle tulisi pian saada yksi yhteinen asiakas- ja potilastietojärjestelmä.
- Kylmä ateria hintaan 10,50 e tulee vaikuttamaan ikääntyneiden ruokahaluun, terveyteen ja toimintakykyyn. Ateriat tulisi valmistaa kunnassa.
- Kuntiin kohdistuvia elinvoimavaikutuksia on lausuntomateriaalissa arvioitu vähäisesti.
- Liikkuvan palvelun (bussi) kustannukset on laskettu pahasti alakanttiin.
- Uudistus romuttaa perusterveydenhuollon.
- Vaikutusten arvioinnissa ei ole kuultu asukkaita, nyt kuuluu vain viranhaltijoiden ääni.
- Palveluiden kehittäminen on tärkeää mutta nyt näemme pääasiassa vain leikkauslistan.
- Konkretia siitä mitä tuodaan lakkautettavien palveluiden tilalle puuttuu esityksestä.

Kuntien vaikuttamistoimielinten lausunnot -yhteenveto

- Palveluverkkoesitystä laadittaessa ei ole otettu huomioon alueellisia eroja sairastavuudessa sekä väestöprofiilissa.
- Palveluverkkouudistus tulee aivan liian varhain. Hyvinvointialue on toiminut reilun vuoden ja prosessit ovat vielä kesken.
- Kaikkien uudistusten esteettömyys on turvattava.
- Pilotoidaanko liikkuvia ja digipalveluita ennen laajamittaista toteutusta?
- Omaishoitajien työtä tulee tukea voimakkaammin.
- Muutosten kustannusvaikuttavuutta on erittäin vaikea tietää tuntematta kuinka ne on laskettu.
- Palveluita on kehitettävä asiakaslähtöisesti!

Järjestöt, seurakunnat, yhteisöt

Lausujat

- Eläkeliiton Keski-Suomen piiri
- Eläkeliiton Kivijärven yhdistys
- Eläkeliiton Lievestuoreen yhdistys
- Eläkkeensaajien keskusliitto
- Hallin seutu ry
- Jyväskylän seudun mielenterveysseura ry
- Keski-Suomen eläkejärjestöjen neuvottelukunta
- Keski-Suomen Kylät ry
- Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
- Laukaan seurakunta
- MLL Lievestuoreen paikallisyhdistys
- Pohjoisen Keski-Suomen diakoniatyöntekijöiden alaosasto
- Pylkön Ääni ry
- Viitasaaren eläkkeensaajat ry
- Keski-Suomen Sijaisvanhemmat ry
- Korpilahden Sydänyhdistys ry + allekirjoittajana:
 - Korpilahden Reumayhdistys
 - Korpilahden Yrittäjät
 - Vanhan Korpilahden kotiseutuyhdistys
 - Lions Club Korpilahti
 - Vanhusten tuki ry
 - SPR Korpilahden osasto
 - Korpilahden Martat
 - Saakosken kyläseura ry
 - Horkan kyläyhdistys
 - Korpilahden eteläiset kylät
 - Keskustan Korpilahden paikallisosasto
 - Eläkeliitto Korpilahden yhdistys
 - APS-kylät ry
 - Horkan koulupiirin kyläyhdistys

Järjestöjen lausunnot - yhteenveto

- Palveluverkkoehdotuksessa on myönteistä sen pohjautuminen laajaan, kerättyyn tietoon samoin kuin sen linkittyminen hyvinvointialueen strategiaan ja järjestämisen linjauksiin. Ehdotuksen strategisen pohjan arvoihin on helppo sitoutua. Myönteistä on myös asukkaiden ja eri toimijoiden laaja rohkaisu ottamaan kantaa esitykseen. Materiaali on laaja ja mahdollistaako kuitenkin aidon vaikuttamisen?
- On tärkeää seurata jatkossa palveluverkon muutosten vaikutuksia asukkaiden kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin.
- Muutoksia tulisi arvioida kokonaiskestävyyden näkökulmasta? Riskinä osaoptimointi.
- Pitäisi innovoida ”meijän sote-keskus” –tyyppistä toimintaa, joka pohjaa perhekeskusmalliin. Terveys- ja sosiaalipalvelut, järjestöt, kunnat yhteispalveluna. Pienimuotoisempi sote-piste jokaiseen kuntaan.
- Korvaavien palveluiden (etäpalvelut, liikkuvat palvelut digipalvelut) toteutus ja kustannukset tulee olla selvillä ennen kiinteän palveluverkon supistamista.

Järjestöjen lausunnot - yhteenveto

- Vaihtoehtoilla 1 ja 2 (sote-asetat, ympärivuorokautinen asuminen ja alueellinen osastohoito) on kohtalaisen pieni merkitys hyvinvointialueen taloudelle, iso vaikutus alueen asukkaille.
- Palveluverkkosuunnitelman ehdotusta laadittaessa ei ole otettu huomioon väestöennusteiden ja sairastavuuden todellisia vaikutuksia palveluntarpeeseen.
- Palveluiden säilyminen luo kuntaan elinvoimaa ja lisää muuttohalukkuutta kun kunnassa on työpaikkoja.
- Jos palvelut siirtyvät kauemmaksi on vaarana, että käynnit jäävät väliin. Tämä kostautuu kalliina erikoissairaanhoidon kustannuksina kuten hoitotasapainon huononemisena, lisäsairauksina ja komplikaatioina.
- Huonokuntoisista rakennuksista luopuminen on järkevää, enemmän yhteiskäyttöisiä pienempiä tiloja.

Puoluejärjestöjen lausunnot

Lausunnon antaneet järjestöt

- Jämsänkosken työväenyhdistys
- Keskustan Joutsan kuntayhdistys
- Keskustan Jyväskylän kunnallisjärjestö
- Keskustan Konneveden kuntayhdistys
- Keskustan Laukaan kunnallisjärjestö
- Keskustan Pihtiputaan kunnallisjärjestö
- Keskustanaisten Keuruun paikallisyhdistys
- Kuoreveden sos. Dem. Työväenyhdistys
- Saarijärven kokoomusjärjestöt ja seniorit
- Viitasaaren Keskustan kunnallisjärjestö
- Äänekosken Keskustan kunnallisjärjestö

Puoluejärjestöt – yhteenveto

- Lausunnoissa korostuu huoli pienten paikkakuntien, erityisesti lausunnon antaneiden yhdistysten toiminta-alueen palveluista ja asukkaiden palvelutarpeen huomioimisesta.
- Perusterveydenhuollon palveluiden käytön hankaloituminen (matka-aikojen ja etäisyyksien kasvun vuoksi) koetaan olevan ristiriidassa uudistuksen alkuperäisten tavoitteiden sekä hyvinvointialueen strategian kanssa.
- Lausunnoissa suhtaudutaan epäillen tilapalveluselvityksen arvioihin kiinteistöjen kunnosta ja käytettävyydestä.
- Kritiikkiä suunnitelman konkretian puutetta kohtaan siinä miten palvelut käytännössä toimivat jatkossa, tämän seurauksena osaan palveluista vaikea ottaa kantaa.
- Lausunnoissa kannetaan huolta erityisesti niistä keskisuomalaisista joille digitaalisten palveluiden käyttäminen on hankalaa tai mahdotonta.

Puoluejärjestöjen lausunnot – yhteenveto

- Lausunnoissa toivotaan tarkempaa erittelyä yksikkö / toimipistekohtaisista kustannuksista ja asiointimääristä.
- Toimenpiteiden mielekkyyttä kyseenalaistetaan, koska potentiaalisesti saatavat säästöt ovat pienet rahoitusvajeeseen verrattuna, lausunnoissa toivotaan toimenpiteitä erikoissairaanhoidon kulujen kasvun rajoittamiseen sekä valtakunnallista vaikuttamistyötä hyvinvointialueiden rahoituspohjaan.
- Lausunnoissa vedotaan siihen, että uudistuksen yhtenä päätavoitteista oli vahvistaa perustason palveluita mikä on ristiriidassa palveluverkon heikentämisen kanssa.
- Lausunnonantajia huolestuttaa palveluverkkomuutosten vaikutus kivijalkapalveluita menettävien alueiden elinvoimaan.
- Kriittistä huomiota kiinnitettävä siihen siirtyvätkö lakkautettavien yksiköiden työntekijät uusiin tehtäviin hyvinvointialueella, vai vaikeutuuko työvoimapula ennestään työntekijöiden vaihtessa alaa tai työnantajaa.

Palveluntuottajat, yritykset, elinkeinoelämä

Lausujat

- Keski-Suomen yrittäjät ry
- Lievestuoreen yrittäjät ry
- Laukaan yrittäjät ry
- Konneveden yrittäjät ry
- Keski-Suomen Apteekkariyhdistys ry
- Elinvoimayhtiö Konneveden Voima Oy
- Liepeen hoiva ry
- Sumiaisten vanhaintuki ry

Palveluntuottajien lausunnot – yhteenveto

- Säästöjä on tehtävä, kuitenkin palveluverkkosuunnitelmassa esitetyillä toimenpiteillä niitä ei saada aikaan. Tarvitaan vielä tarkempia laskelmia. Yksi vaihtoehto on toiminnan tehostaminen niin, että jää enemmän aikaa asiakastyöhön.
- Pelkät säästöt eivät saa aikaan pysyvää muutosta. Tuloksellinen muutos vaatii myös toiminnan tehostamista sekä uusia, innovatiivisia toimintatapoja.
- Palveluverkkoa kehitettäessä lähtökohtana tulisi aina olla asukkaat!
- Sote-asemien sulkemisen perusteita tarvitaan lisäselvitystä. Toimenpiteet kohdistuvat alueille, missä sairastavuus on alueella suurinta.
- Huoli on alueen elinvoimasta, seutuvaikutuksista sekä kansalaisten tasa-arvosta.
- Hoitopolkujen kehittämällä voidaan päästä kustannustehokkuuteen.

Palveluntuottajien lausunnot – yhteenveto

- Pelkät seinät eivät takaa palveluiden aitoa saatavuutta. Korvattaessa palveluita uudet palvelutuotannon tavat tulee viestiä selkeästi. Saavutettavuus ja käyttäjäkokemus tulee asettaa keskeiseksi tavoitteeksi.
- Jos luottamus palveluiden saatavuuteen rapautuu, vaikuttaa se asukkaiden elämisen mahdollisuuksiin sekä yritysten sijoittumis- ja investointihalukkuuteen.
- Monopolistinen tuotanto kasvattaa kustannuksia, passivoi ja heikentää laatua. Terve kilpailu jalostaa, luo kannustimet uuden kehittämiseen käyttäjälähtöisesti ja tekemään uuden todeksi arjessa.
- Hyvinvointialueen oman tuotannon kustannukset tulee avata ja kaikkien tuotantoon liittyvät kustannukset tulee liittää laskelmiin.
- Strategiaan kirjattu kumppanuus ei vielä toteudu täyden potentiaalin mukaisesti.
- Onko muihin kustannusten hillintätekijöihin kiinnitetty riittävästi huomiota?

Keski-Suomen liitto, virallinen lausunto sekä sidosryhmäkeskustelu

Keskeiset nostot 1/4

- Hyvinvointialueen ja maakuntaliiton vuoropuhelu on ollut sujuvaa ja organisaatioiden strategiat ovat pitkälti saman suuntaiset.
- Muutosehdotuksilla on merkittävä vaikutus maakunnan elinvoimaan, asukkaiden hyvinvointiin ja osallisuuteen sekä kokonaiskestävyyden periaatteen toteutumiseen.
- Keski-Suomen liitto tunnistaa palveluverkon perustana olevat talouden, henkilökunnan riittävyyden ja palveluiden kehittämisen perusteet.
 - Osallistumisen kokemus kansalaisilla tulee olla aitoa, että yhteiskunnallinen hyväksyttävyys kasvaisi. Avoin vuoropuhelu ja kokemus siitä, että prosessi on avoin, reilu ja rehellinen auttaa eri osapuolia hyväksymään vaikeitakin asioita/ratkaisuja.
- Sote-palveluverkko muokkaa alue- ja väestörakennetta yhä keskittävämpään suuntaan mutta onnistuessaan pidemmällä aikajänteellä uudenlaiset palvelukonseptit (kuten liikkuvat ja digitaaliset palvelut) voivat vaimentaa tätä kehitystä.
- Palveluverkko vaikuttaa jokaisen kunnan, seudun ja työnantajan veto- ja pitovoimaan. Pysyvät vaikutukset kuntarakenteeseen ja kuntien työllisyyteen näkyvät muutamien vuosien kuluessa.
- Maakunnan rajakuntien näkemykset ja asiointialueet voivat suuntautua maakunnasta ulospäin ja alueen asukkaat eivät tunne rajoja. Vahvat hyvinvointialueen palvelut ovat kilpailuvaltti myös maakuntien välillä.

Keskeiset nostot 2/4

- Kokonaisnäkemys ja tahtotila yritysten sekä yhdistysten panoksesta palvelutuotannossa ja kehittämisessä tulee saada paremmin näkyviin.
 - Nykyisin käytössä olevat dynaamiset hankinnat eivät mahdollista palvelukokonaisuuksien huomioimista tai palveluiden kehittämistä esim. kotiin tuotavissa palveluissa harvaan asutuilla alueilla. Myös palvelusetelit on tärkeää huomioida muutoksia suunnitellessa.
- Maaseudulla sijaitsevien yritysten ja julkisten yhteisöjen työterveyspalvelut nojaavat hyvinvointialueen palveluihin.
- Pahenevan työvoimapulan vuoksi Keski-Suomen hyvinvointialueen tulisi entisestään aktivoitua maahanmuuttajien rekrytoinnissa.
- Muutokset toimipisteverkostossa on suunniteltava ja aikataulutettava niin, että uusien palvelujen käyttöönotto toteutuu turvallisesti henkilöstön osaamisen ja asiakkaiden arjen kannalta. Korjaaviin toimenpiteisiin on oltava valmius.
- Kiirevastaanottojen keskittämisellä on mahdollisuudet tuottaa parempaa palvelua mutta tarkoittaa merkittävää matka-ajan pidentymistä osalla. Lisäksi muutoksissa on huomioitava vapaa-ajan asukkaiden sekä matkailijoiden määrät (kesämökkipaikkakunnat, Himos).

Keskeiset nostot 3/4

- Ympärivuorokautisen asumisen paikkojen määrässä huomioitava muistisairaiden määrän kasvu, väestökehitys Jyväskylän seudulla sekä harvan asutuksen ja pitkien välimatkojen tuoma este kotiin tuotettavien palvelujen lisäämiselle.
- Keski-Suomen hyvinvointialueen taloudella ja itsenäisen Keski-Suomen maakunnan olemassa ololla yhteys hyvinvointialue – ja maakuntajakolain (615/2021) mukaisesti. Taloushaasteiden ratkaisuun tarvitaan paitsi hyvinvointialueen omia toimia myös kansallista keskustelua hyvinvointiyhteiskunnan kantokyvystä suhteessa palvelutarjontaan.
- Muutoksessa onnistuminen edellyttää henkilökunnan sitoutumista ja monipuolista osaamisen kehittämistä. Muutosten keskellä on kehitettävä johtamista ja huolehdittava työhyvinvoinnista.
- Henkilöstön työmatka-aikojen ja – kustannusten kasvu luo riskin, että henkilöstön saatavuus ei helpotu.
- Uusien palvelujen käyttöönotossa huomioitava henkilöstön osaaminen ja koulutus.

Keskeiset nostot 4/4

- Hyvinvoinnin – terveyden edistämistyössä pidettävä huoli yhteistyöstä kuntien ja järjestöjen kanssa.
 - Yhteistyömuotojen kehittämisessä hyvinvointialueen tunnistettava roolinsa myös maakunnan asukkaiden hyvinvointia edistävänä tahona.
- Maakunnan TKKI osaaminen on hyödynnettävä palvelurakenteen ja toimintamallien uudistamisessa.
 - Asukkaiden terveyden edistäminen ja sairauksien ennaltaehkäisy tuo pitkällä aikavälillä säästöjä mutta toimenpiteitä tälle palveluverkkosuunnitelmassa vähän.
 - Uudistumiskyvykkyys: keskisuomella on vahvuuksia ja mahdollisuuksia, meillä on vahva TKI- historia, pitkä perinne hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä, tämä hyödynnettävä muutoksessa.
- Julkisen liikenteen puutteet Jyväskylän MAL- sopimusalueen ulkopuolella ja taksiuudistuksen jälkeen heikentynyt taksien saatavuus maaseudulla kuten myös puutteet tietoliikenneverkoissa huomioitava.
 - Erityisesti huomioitava paikkakunnat missä ei ole mitään joukkoliikennettä, silloin paikallisen palvelutuotannon merkitys korostuu.
- Kauempana olevat palvelut ja työpaikat lisäävät päästöjä kun pääasiallinen kulkumuoto on henkilöauto.
- Tavoite lisätä tilojen yhteiskäyttöä ja vähentää vajaakäyttöä on oikeansuuntainen. Tärkeää kuitenkin selvittää ennen uudisrakentamispäätöstä löytyykö alueelta kohtuullisin muutoksin uuteen käyttötarkoitukseen muutettavia tiloja.
 - Palveluverkkoselvityksen riskinä on, että kutakin palvelutyyppiä kehitetään erikseen ja tilojen synergiat jäävät hyödyntämättä.

Asukkaat, asukaspaneelin julkilausuma

Asukaspaneeli

- Julkilausuma on asukaspaneelin yhteisen työn tulos, ja se edustaa asukaspaneelin osallistujien jaettua näkemystä. Julkilausuma on koostettu asukaspaneelin osallistujien sekä Keski-Suomen hyvinvointialueen työntekijöiden yhteistyönä. Hyvinvointialueen työntekijät ovat auttaneet julkilausuman muotoilussa, mutta eivät ole vaikuttaneet sen sisältöön.
- Asukaspaneeli kokoontui ajalla 4.3. – 9.3.2024 kolme kertaa Keski-Suomen hyvinvointialueen valtuustosalissa, Jyväskylän Viitaniemessä. Tapaamiset järjestettiin lähitapaamisina, ja tapaamisten kesto oli yhteensä 12 tuntia. Tapaamisissa asukaspaneelin osallistujat kuuluivat asiantuntijapuheenvuoroja puntaroivasta asukaspaneelistä, hyvinvointialueen toiminnasta sekä sen tuottamista ja järjestämistä palveluista, palveluverkkotyöstä sekä hyvinvointialueen päätöksenteosta.
- Keski-Suomen hyvinvointialueen ensimmäiseen asukaspaneeliin osallistui 31 keskisuomalaista 14 kunnasta. Kutsu asukaspaneeliin lähetettiin 10 000 satunnaisotannalla valitulle täysi-ikäiselle keskisuomalaiselle. Kutsun perusteella ilmoittautuneista valittiin asukaspaneelin osallistujat kiintiöintiä käyttäen. Kiintiöinnillä pyrittiin varmistamaan, että asukaspaneeli edustaa Keski-Suomen hyvinvointialueen väestöä mahdollisimman kattavasti. Asukaspaneeli on toteutettu yhteistyössä Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran kanssa.
- Koko julkilausuma on osoitteessa:
https://www.hyvaks.fi/sites/default/files/2024-03/asukaspaneelin%20julkilausuma_v2.pdf

Asukaspaneelin julkilausuma

Asukkaat 	<ul style="list-style-type: none">✓ Palveluverkkoa koskevassa päätöksenteossa ja palveluiden järjestämisessä on huomioitava saavutettavuus: Kuntien ja alueiden erot sekä asukkaiden ja väestöryhmien yksilölliset erot mm. tarpeissa ja toimintaedellytyksissä. Asukkaiden yhdenvertainen mahdollisuus hoitoon pääsyyn on turvattava.✓ Palveluihin kuljettavissa oleva matka ja käytettävissä olevat kulkuyhteydet huomioitava palveluverkosta päätettäessä.✓ Palveluiden saatavuus akuuteissa tilanteissa on varmistettava.✓ Asukkaiden tulee voida luottaa palveluiden pysyvyyteen, saatavuuteen ja toimivuuteen.
Palveluiden järjestäminen 	<ul style="list-style-type: none">✓ Hyvinvointialueen tarkoitus on järjestää helposti saatavilla olevia palveluita lähellä ihmistä. Erityishuomion tulee olla perustason palveluissa.✓ Palvelutarjonnan painopisteen on oltava ongelmien ennaltaehkäisyssä ja varhaisessa puuttumisessa. Ennaltaehkäisy on avain kaikkiin säästöihin ja maksaa itsensä takaisin moninkertaisesti. Varhaisen tuen mallit tukevat ennaltaehkäisyä ja ihmisten hyvinvointia.✓ Hyvinvointialueen tulee palveluillaan vahvistaa yksittäisen ihmisen valmiutta ottaa vastuuta omasta hyvinvoinnistaan: ennaltaehkäisevät palvelut, tuotettava ja tarjottava materiaali, neuvonta, koulutus.✓ Henkilöstön sitoutumiseen sekä veto- ja pitovoimaan voidaan vaikuttaa laadukkaalla johtamisella sekä tarjoamalla henkilöstölle mahdollisuus vaikuttaa omaan työhön, työympäristöön ja näiden kehittämiseen.
Tuottavuus- / kustannusnäkökulma 	<ul style="list-style-type: none">✓ Palveluverkkouudistuksen tarkoituksena on taata resurssien riittävyys. Uudistuksen toteutuksen tulee olla kustannustehokasta ja lisäarvoa tuottavaa.✓ Resurssien jatkuva kehittäminen ja ohjaaminen tietoon perustuen, tilanteen ja tarpeen mukaisesti.✓ Kustannusten määrittely tulee tehdä läpinäkyväksi ja tuoda julkiseksi ennen päätöksentekoa.✓ Palveluverkkoon esitettyjen muutosten kustannukset (esim. toimipistepalvelun korvaaminen liikkuvilla palveluilla) tulee arvioida huolellisesti.✓ Palveluverkkoon esitettyjen muutosten ympäristövaikutukset sekä vaikutukset kuntien ja alueiden elinvoimaan tulee huomioida tarkasti.✓ Säästöjä ei pidä tehdä tavalla, joka kostaantuu myöhemmin. Päätäjien on perehdyttävä huolellisesti säästötoimien pitkäaikaisvaikutuksiin ja niiden kokonaiskustannuksiin. Kustannuksia on arvioitava kokonaisuutena: Minne kustannukset siirtyvät, jos hyvinvointialue säästää?✓ Palveluverkon tulee rakentua sujuville ja saumattomille palvelupoluille. Pullonkauloja tulee purkaa. Jatkuvuus on tärkeää myös kustannusvaikuttavuuden näkökulmasta.✓ Palautteen keräämisen on oltava säännöllistä ja jatkuvaa, palveluverkon vaikutuksia on arvioitava säännöllisesti.
Palvelukanavat 	<ul style="list-style-type: none">✓ Lähipalvelut tulee turvata niitä eniten tarvitseville, ja palveluita on tarjottava ainakin kuntien keskustaajamissa.✓ Palveluverkkoa karsittaessa lähipalvelut tulee turvata liikkuvilla palveluilla ja yhteiskäyttöisiä tiloja hyödyntämällä (esim. hva + kunta, Poliisi, TE-palvelut, järjestöt, seurakunnat) -> asukkaan tarpeet huomioiva, ihmislähtöinen ja yhteisöllinen monialainen ja moniammatillinen yhteistyö.✓ Palveluiden eriyttämisen sijaan tulee vahvistaa yhteistyötä muiden toimijoiden, mm. kuntien tuottamien palveluiden kanssa. Vaatii koordinoitua ja yhdyspintatyöhön panostamista.✓ Sähköisten palveluiden tulee olla vahva vaihtoehto niille, jotka pystyvät niitä käyttämään, ja palveluiden käyttöön tulee saada riittävästi ohjausta ja tukea. Sähköisiä palveluita ja järjestelmiä tulee yhtenäistää, suunnitella ja kehittää yhdessä asukkaiden ja ammattilaisten kanssa palvelumuotoilun keinoin. Tietojärjestelmien tulee tukea palvelupolkujen sujuvuutta, saumattomuutta ja jatkuvuutta.✓ Asukkaalle tulee tarjota mahdollisuus valita itselleen parhaiten sopiva palvelukanava: sähköinen, liikkuva tai kotiin tuotava palvelu tai toimipistepalvelu.

Asukkaat, otakantaa.fi:n palvelukohtaiset arviot

Aineisto otakantaa.fi:ssä:

<https://www.otakantaa.fi/fi/hankkeet/986/>

Yhteenveto ja nostot

- Asukkaiden näkökulmasta palveluverkon supistamisen myötä palvelun saavutettavuus ja saatavuus heikkenevät. Tämä aiheuttaa epätasa-arvoisuutta alueen asukkaiden välille välimatkojen pidentyessä niin palvelun käyttäjän kun omaisen/läheisen sekä myös työntekijöiden näkökulmasta.
- Ajoissa hoitoon hakeutuminen voi pitkän matkan takia viivästyä, hoito myöhästyy, saattaa vaikeuttaa hoitoa aiheuttaen lisäkuluja. Myös ennaltaehkäisevän hoidon oikea-aikainen saavutettavuus mutkistuu pidentyneen välimatkan vuoksi.
- Toimipisteiden sulkeminen aiheuttaa muuttoliikettä palveluiden ja työn perässä suurempiin asutuskeskuksiin. Asukkaiden sekä verotulojen vähentymisen seurauksena syrjäseutujen uhkana tunnistetaan muidenkin palveluiden karsiutuminen (esim. apteekit, koulut ja kaupat). Maaseudun uskotaan näivettyvän ennestään.

Sote-asemapalvelut – yhteenveto ja nostot

- Molemmista vaihtoehdoista nousee samat huolenaiheet.
- Aukkaiden näkökulmasta palveluverkon supistamisen myötä palvelun saavutettavuus ja saatavuus heikkenevät.
- Ajoissa hoitoon hakeutuminen voi matkojen vaikutuksesta viivästyä, mikä vaikeuttaa hoitoa ja ennalta ehkäisevää työtä.
- Maaseudun elinvoima heikkenee, jos palvelut viedään. Terveyspalvelut ovat pienillä paikkakunnilla merkittävä työnantaja ja paikkojen vetovoima laskee palveluiden poistuttua. Pelkona myös, että muut oheispalvelut (esim. apteekki, kauppa) katoavat. Palvelut tuovat myös turvaa alueille.
- Molemmat vaihtoehdot koetaan eriarvoistavana maaseutu verrattuna Jyvässeutuun. Minkä takia Jyvässeudulta ei voida liikkua maaseudulle?
- Liikkuvat palvelut nähdään mahdollisuutena, mutta materiaalissa niitä ei ole esitetty sillä tarkkuudella, että voitaisiin olla niihin luottavaisella mielellä.
- Jäljelle jäävien toimipisteiden asiakasmäärät kasvavat, mutta miten jäljelle jäävät tilat riittävät kun ne eivät kasva?
- Henkilöstön ei voida olettaa liikkuvan pitkiä matkoja työpaikkojen perässä.

Alueellinen osastotoiminta – yhteenveto ja nostot

Asukkaiden palautteiden perusteella molemmissa vaihtoehtoissa:

- Osastotoiminnan lakkauttaminen asettaa alueiden asukkaat eriarvoiseen asemaan palveluiden tasa-arvoisessa saatavuudessa. Osasto palvelee myös avohoitopotilaita (esim. iv infuusiot) tämän palvelun poistuminen koetaan huonona.
- Palvelujen keskittäminen pelätään kuormittavan yhä enemmän jo ennestään ruuhkaisia suurempien paikkakuntien osastoja sekä Novan osastoja.
- Omaisten matka läheisen luo kasvaa pitkäksi (esim. saattohoito). Julkiset liikenneyhteydet syrjäseudulla ovat lähes olemattomat. Lisääntyvä autoilu kuormittaa ympäristöä.
- Toimipisteiden lakkauttamisella uhkana myös muidenkin palveluiden vähentyminen, kuten esim. apteekki, koulut, kaupat.
- Työpaikkoja vähenee pienemmiltä paikkakunnilta, työttömyys lisääntynee, verotulot vähentyvät.
- Työmatka pitenee hoitajilla, työmatkaan kuluu vapaa-aikaa ja matkakuluista aiheutuu kustannuksia muutoinkin pienipalkkaisille työntekijöille.
- Hoitajapulan pelätään lisääntyvän mahdollisesti lakkautettavien osastojen hoitajien hakeutuessa toiselle alueelle töihin/alan vaihto.

Ikääntyneiden ympärivuorokautinen asuminen – yhteenveto ja nostot

Toivotaan ikäihmisten saavan viettää myös loppuikänsä omassa kotikunnassa, tutussa ja turvallisessa ympäristössä, lähellä omaisia.

Molemmista vaihtoehdoista nousi esille lähes yksinomaan negatiivisia puolia:

- Ihmisten eriarvoisuus palvelujen saatavuudessa riippuen asuinpaikasta.
- Välimatkat aiheuttavat hankaluuksia ja kustannuksia omaisille; ei voi osallistua läheisen ”elämään”. Omaisten vierailulla iso merkitys asukkaan virkistystoiminnassa (esim. ulkoilu).
- Paikkoja liian vähän tarpeeseen nähden, nyt on jo jonoa; paikkoja tulisi lisätä nykyisestään.
- Yhteisöllinen asuminen ei korvaa lakkautettavaa palvelua, hoidettavat huonokuntoisia. Yhteisöllisessä asumisessa ei ole hoitajamitoitusta ja se vaikuttaa niin hoidettaviin kuin myös hoitajien jaksamiseen.
- Verotulot syrjäseudulla vähenevät kun hoitajat perheineen muuttavat muualle, näin maaseutu näivetty entisestään.

Perhekeskuspalvelut– yhteenveto ja nostot

- Perhekeskukset nähdään hyvänä asiana, ja ne voisivat paikata pieniltä paikkakunnilta vietäviä sote-
asemien palveluita lapsiperheiden kohdalta.
- Työssäkäyvät perheet eivät hyödy perhekeskusten toiminnasta, onko palvelu tarkoitettu vain
kotiäideille ja –isille?
- Pienien paikkakuntien ongelma: "tietosuoja", kun kaikki tuntevat toisensa, eikä voida puhua niin
vapaasti asioista.

Ikääntyneiden päivätoiminta– yhteenveto ja nostot

- Päivätoiminta erittäin tärkeää ikääntyvien toimintakyvyn kannalta ja ennaltaehkäisevänä tekijänä. Olisi tärkeää, että nämä palvelut olisivat lähellä/ kuljetukset olisivat toimivat. Omatoiminen kulkeminen pitkiä matkoja voi olla helposti este lähdölle.
- Kuntosaliharjoittelulla saatu hyviä tuloksia (esim. kaatumistilastot), tätä olisi hyvä jatkaa koko maakunnan osalta.
- Molemmista vaihtoehtoista puuttuu omaishoitajien lomitukset, tästä ollaan huolissaan.

Asukkaat, otakantaa.fi:n keskustelu

Aineisto otakantaa.fi:ssä:

<https://www.otakantaa.fi/fi/hankkeet/986/osallistuminen/1806/keskustelu/>

Asukkaiden kanta palveluverkkoesitykseen (Otakantaa.fi-keskustelualue)

Keskustelualueella on voinut kommentoida palveluverkkoa yleisesti, eli kommentteja ei ole jätetty suoraan eri palveluiden tai vaihtoehtojen alle. Ohessa on kootusti keskisuomalaisien kommentteista toistuvia ajatuksia.

- Sote-asemapalveluissa nousi esille kolme vahvaa teemaa: palveluiden ruuhkautuminen, vaikutukset elinvoimaan ja kuntiin sekä haasteet kulkemisessa kauemmaksi siirtyvien palveluiden luo.
- Alueellisessa osastotoiminnassa kommentteja kertyi tiettyjen osastojen, kuten Pihtiputaan, säilyttämisen puolesta.
- Ikääntyneiden ympärivuorokautisessa asumisessa korostui kodinomaisten asumisyksiköiden säilyttäminen.
- Perhekeskuksiin liittyen tuli vain yksi kommentti, jossa perhekeskustoimintaan panostaminen nähtiin positiivisena.
- Ikääntyneiden päivätoiminta nähtiin tärkeänä järjestää kohtuullisen matkan päässä.
- Muissa palveluissa esiin nousi etenkin erikoissairaanhoidon ja äitiys- ja lastenneuvola.
 - Erikoissairaanhoidon uskottiin ruuhkautuvan sote-asemaverkoston harventuessa.
 - Neuvolapalveluiden kohdalla korostui toive siitä, että ne löytyisivät jatkossakin läheltä.
- Lopuksi yleisenä huomiona nousi vaikutukset henkilöstöön. Kommentteissa epäiltiin siirtykö henkilöstö muihin toimipisteisiin vai johtaako tilanne alanvaihtoon ja yhä pahempaan henkilöstöpulaan.

Asukkaat, keskustelutilaisuudet ja adressit

Asukastilaisuuksia järjestettiin seitsemällä paikkakunnalla

- Palveluverkon asukastilaisuudet järjestettiin seitsemällä paikkakunnalla (Toivakka, Saarijärvi, Konnevesi, Jämsä, Keuruu, Jyväskylä, Pihtipudas) yhteistyössä kunkin kunnan hyvinvointikoordinaattoreiden kanssa, Jyväskylää lukuun ottamatta.
- Keski-suomalaisilla oli paljon sanottavaa: Moni epäili vaihtoehtoja käytännössä jo päätetyiksi. Osa moitti johtajien määrää, mutta toiset olivat tyytyväisiä siihen, että niin moni heistä oli tullut kuulolle.
- Yhdenvertaisuus säästöissä ja supistuksissa sekä oikeus lähipalveluun nousivat esille jokaisessa tilaisuudessa.
- **Adressit**
 - Jämsän kansalaisadressin luovuttivat Erja Sanaslahti, Leena Lähdesmäki ja Tiina Rinne-Lampinen.
 - Pihtiputaan adressit luovuttivat Pihtiputaan vanhusneuvoston puheenjohtaja Taina Toikkanen ja nuorisovaltuuston sekä oppilaskunnan adressin Tyyne Hytönen ja Jiri Raatikainen.
 - Lisäksi adresseja on saatu Jyväskylän Tikkakosken ja Säynätsalon kaupunginosien asukkailta sekä Kivijärven, Toivakan, Joutsan ja Luhangan asukkailta.

Yleisimmät teemat, jotka nousivat keskusteluissa (2/2)

- Terveyskeskuksen ja ilta- ja yöpäivystyksen säilyminen.
- Miten ruuhkaiseen Novaan ja Äänekosken päivystykseen mahtuu lisää päivystyspotilaita?
- Terveyskeskuksen vuodeosastojen säilyminen.
- Ikääntyneiden hoidon säilyminen omalla paikkakunnalla.
- Ikääntyneiden hoidossa erilaisten asiakasryhmien erillään pitäminen (esimerkiksi muistisairauksiin keskittyvät hoivakodit versus muut).
- Mikä on lähipalvelun määritelmä? Pystyykö jatkossakin esimerkiksi neuvolakäynnin hoitamaan omassa kunnassa töihin mennessä?
- Hyvinvointialueen tilaselvityksen kuntotutkimuksia pidettiin puutteellisina ja ristiriitaisina kuntien omien kanssa esimerkiksi Saarijärvellä, Konnevedellä ja Jämsässä.

Yleisimmät teemat, jotka nousivat keskusteluissa (2/2)

- Asukkaiden ja sidosryhmien puheenvuoroissa arvioitiin, että hoitajat eivät siirry pitempää työmatkaan toiselle paikkakunnalle, jos oman kunnan yksikkö lakkautetaan.
- Liikkuvien palveluiden toiminta. Tuhlaako se henkilöstön työaikaa, kun siirtymiset ovat pois työajasta?
- Miten etäälle siirtyvään palveluun pääsee joukkoliikenteen puuttuessa?
- Miten öisin hoitoa tarvitsevat saadaan kuljetetuksi Sairaala Novan päivystykseen, kun taksia ei saa päivälläkään? Siirtyykö kustannukset hyvinvointialueelta valtiolle?
- Saadaanko kivijalkaterveyspalveluiden supistuessa tilalle 24-tunnin hoitovasteinen ambulanssi? Mikä olisi sen säästö?

Asukkaat, sosiaali- ja terveysasemien lomakkeet

<p>Asukkaat</p> 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Toivotaan omalääkärimallia, jossa lääkäri tuntee potilaan eikä mene aikaa asioiden ja hoitohistorian tarkistamiseen. ✗ Matkat pitenevät, jos omassa kunnassa ei peruspalveluja. ✗ Kynnys lähteä hoitoon kasvaa. ✗ Huonot liikenneyhteydet eivät mahdollista sujuvaa liikkumista reuna-alueilta. Kaikilla ei ole omaa autoa tai kykyä ajaa. ✗ Ihmiset haluavat olla lähellä omaisia pitkäaikaishoidossa. Arjen turvattomuus lisääntyy, jos täytyy olla kaukana läheisistä. ✗ Potilasturvallisuus vaarantuu ja asukkaat ovat eriarvoisessa asemassa, jos peruspalvelut siirtyvät kauas.
<p>Palveluiden järjestäminen</p> 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Nykyiset palvelut toimivat hyvin, henkilöstö on ystävällistä ja hoito toteutuu nopeasti tarpeen mukaan. ✓ Palvelujen monimuotoisuus on tärkeää, mutta mitä ne ovat? ✓ Lähipalvelut tulee turvata kaikille asukkaille ja mahdollistaa sujuva hoitoon pääsy. ✓ Kotona asumista tulee tukea mahdollisimman pitkään. Kotona asumisen ja laitoshoidon välissä tulee olla tukipalveluja laitoshoidon ehkäisemiseksi. ✗ Miten huomioidaan järjestämisen linjaukset tässä, jos ympärivuorokautista asumispalvelua tulee tarjota ensisijaisesti asukkaan kotipaikkakunnalla ja samalla palveluja karsitaan. ✗ Peruspalvelut tulee järjestää lähellä asukkaita ja omassa kunnassa. Nykyiset ehdotukset ovat perustuslain vastaisia ja lisäävät eriarvoisuutta. ✗ Palvelut tulee järjestää yhdenvertaisesti. Nyt keskuskaupungissa palveluja saa helposti, mutta reuna-alueilla ilman liikenneyhteyksiä palveluihin pääsy vaikeutuu huomattavasti. Keskuskaupungista tulisi vähentää enemmän, jotta saadaan palveluja turvattua reuna-alueille. ✗ Palveluja tulee tuottaa siellä missä on suurin tarve. Mitä tarjotaan tilalle, jos tk häviää? ✗ Digitalisointi lisää eriarvoisuutta. ✗ Ostopalvelua tulee vähentää. Lisäksi johtoporrasta tulee karsia. ✗ Osa terveysasemista on ihan hyvässä kunnossa – ristiriitaa kunnan ja hva:n tekemissä kuntoselvityksissä. ✗ Jos ympärivuorokautinen palveluasuminen lakkautetaan, montako ihmistä siellä on sellaisessa kunnossa, jotka voidaan siirtää kuntouttavaan päivätoimintaan tai ripotellaan ympäri maakuntaa?
<p>Tuottavuus- / kustannusnäkökulma</p> 	<ul style="list-style-type: none"> ✗ Kela-taksit kalliita, eikä niitä ole saatavilla. ✗ Liikkuvat palvelut ja ihmisten siirtyminen kauas palvelujen perässä lisää päästöjä ja kustannuksia. ✗ Asiakasmaksuja voisi korottaa, jotta mahdollistetaan palvelut lähellä asukkaita. ✗ Ei ole järkevää kuljettaa henkilöstöä ja potilaita eri kuntiin pitkiä matkoja. Lisää kustannuksia. ✗ Jos perus sote-palvelut häviävät kunnasta, se vaikuttaa heikentävästi kunnan muuhun elinvoimaan ja palveluihin, kuten ruoka- ja puhtaus- ja apteekkipalveluihin. ✗ Maaseudut kuihtuvat entisestään. ✗ Peruspalveluiden alasajo reuna-alueilta vähentää sote-alan pito- ja vetovoimaa ja henkilöstöpula kasvaa. ✗ Erikoissairaanhoidon kustannuksia tulisi ensisijaisesti tarkastella uudelleen. Peruspalveluihin pitäisi panostaa nyt enemmän kuin kalliisiin palveluihin. ✗ Liikkuvat palvelut ovat myös kalliita? Miten niistä tulee säästöä? ✗ Pelkät suoritteet eivät ole hyvän hoidon mittareita.
<p>Palvelukanavat</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Tietojärjestelmät tulee olla kunnossa ja palveluvaihtoehtoja olemassa jos terveysasemia vähennetään. ✓ Peruspalvelut pitää säilyttää lähellä ihmisiä. Näin luvattiin, kun hva:lle siirryttiin. ✓ Sote-asemat toimineet hyvin tähän asti. ✗ Digipalvelut huolettavat niitä, jotka eivät ole käyttäneet tietokoneita tai sähköisiä palveluja. ✗ Mitä liikkuvat palvelut ja etäpalvelut ovat? Mitä käyntejä ne voivat korvata? Kenelle ja missä tilanteissa ne ovat ensisijainen vaihtoehto? ✗ Pitääkö jostain kunnasta mennä eri kuntaan lääkäripalveluihin ja toiseen kuntaa hammaslääkäriin?

Asiakkaat, ikääntyneiden päivätoiminta ja ympäri vuorokautinen asuminen

Ikääntyneiden päivätoiminta – yhteenveto

- Päivätoiminnan asiakkaat pohjoisella ja eteläisellä alueella vastasivat työntekijöiden avustamina padlet-alustalle pääasiassa päivätoiminnan palveluihin liittyen. Osa halusi kommentoida myös muita kokonaisuuksia. Palautteita kertyi yhteensä 440.
- Päivätoiminta saa todella paljon kiitosta ja sitä pidetään erittäin tärkeänä palveluna. Myös henkilöstöä kiitetään monin sanoin.
- Monissa kannanotoissa tärkeäksi nousee kasvotusten tapahtuva kohtaaminen, mitä digitaaliset palvelut tai etäpäivätoiminta eivät voi korvata. Sosiaalinen vuorovaikutus, virkistys keskeistä.
- Todella moni esittää huolen siitä, että digitaalisia palveluita ei osata käyttää. Arvioidaan, että noin puolella lähipiirin ikääntyvistä digitaaliset kanavat jäisivät käyttämättä. Osalle puhelun aikana numeroiden valinta (takaisinsoittopyyntö, mitä asia koskee vaihtoehdot tms.) on liian vaikeaa.
- Ohjattu kuntosalitoiminta saa paljon kiitosta, sitä pidetään tärkeänä toimintakyvyn ja kotona asumisen kannalta. Sen uskotaan myös tuovan säästöjä. Jos ohjattuun ja kuntouttavaan toimintaan on pitkä matka, se tulee esteeksi osallistumiselle. Kaupunkialueita ja maaseutua ei pidetty tässä suhteessa yhdenvertaisina.

Ympäri vuorokautinen asuminen – yhteenveto

- Ympäri vuorokautisen asumisen asukailta tuli kommentteja yhteensä 206. Osa kommenteista oli henkilöstön omia kommentteja, ne otettu myös tähän mukaan.
- Asukkaiden ja henkilöstön kommentit hyvin samansuuntaisia.
- Sote-asemapalveluihin pääsy vaikeutuu, keskittäminen ruuhkautuu muilla alueilla ja alueellinen eriarvoisuus lisääntyy erityisesti ikääntyvillä.
- Tällä hetkellä ympäri vuorokautisen asumisen yksiköissä koetaan hyvänä, että asumisyksikkö on kotikunnassa. HVA:n oma strategia toteutuu maaseuduilla (yhdenvertaisuus, saavutettavuus, lähipalvelu).
- Vaihtoehdot 1 ja 2 ympäri vuorokautisessa asumisessa koetaan heikennyksinä: lisäävät asukkaiden ja läheisten turvattomuutta, vaikeuttavat yhteydenpitoa, yhteisöllisyys häviää ja vaihtoehdot myös lisäävät kustannuksia muissa palveluissa (sairaala, päivystys).
- Henkilöstön ja asiakkaiden palautteissa ei pidetä työntekijöiden siirtymistä toisen kunnan alueelle töihin realistisena. Haasteina mm. liian pitkät työmatkat, autottomuus, ajokortittomuus, eläkeikä lähellä, perhetilanne. Maaseuduilla arvostetaan myös kulttuurihistoriaa, luontoarvoja ja perinteitä, joiden vuoksi halutaan asua maalla.

Asiakkaat, asiakastyytyväisyyden kehittäjäryhmä

Lausunto – yhteenveto ja nostot

- Asiakastyytyväisyyden kehittäjäryhmä kokoontui 5.3. ja 19.3. kommentoimaan palveluverkkoesitystä. Kommentointi tapahtui padlet-alustalla, kommentteja kertyi yhteensä 192.
- Sote-asemapalveluiden nykytilassa nähdään useita haasteita (lääkäriaikojen saatavuus, henkilöstön jaksaminen ja riittävyys, kiinteistöjen kunto), mutta myös vahvuuksia (lähipalvelu, tuttu henkilö, jolle helppo puhua, ikäihmisten asuminen omassa kunnassa, läheisten mahdollisuus osallistua hoivatyöhön, yksityiset fysioterapiapalvelut).
- Palveluiden keskittämällä voi olla vaikutukset yhdenvertaisuuteen, palveluihin hakeutuminen vaikeutuu, asiakkaan matka-ajat ja kustannukset kasvavat. Vaikutuksia voi olla myös muihin alueen palveluihin (apteekit, seurakunnat jne.) ja sote-palveluiden ruuhkautumiseen muilla alueilla.
- Kaikkein hauraimpien siirtelyä ja pitkiä matkoja tulisi välttää (muistisairaat, ikääntyneet, vakavasti sairaat). Asiakkaan toimintakyky tulisi selvittää entistä tarkemmin ennen siirtoa osastolta / päivystyksestä kotiin / asumisyksikköön.
- Henkilöstön jaksamisesta ja halusta siirtyä toiseen tehtävään ollaan huolissaan.
- Palvelujen toteutustavasta riippumatta, halutaan korostaa esteettömyyttä ja saavutettavuutta.

Muut huomiot ja kehitysideat

- Nuoren hyvinvoinnin tukemisessa on tärkeää, että ammattilaisverkostot ja läheiset tekevät yhteistyötä. Myös yhdenmukainen ikärajaus ja yhteistyön tiivistäminen kunnan ja kolmannen sektorin nuorten toimijoiden kanssa nähdään hyvänä suuntauksena.
- Huoli henkilöstön riittävydestä nousi esille erityisesti lastensuojelun ja oppilas- ja opiskeluhuollon palveluissa.
- Potilaalle tulisi tarvittaessa nimetä omainen tai muu tukihenkilö, jolla olisi mahdollisuus osallistua hoitoneuvotteluihin ja auttaa hakemusten teossa, seuraavien hoitokäyntien sopimisessa (esim. lääkärikäynnit, psykiatrisen sairaanhoitajan tapaamiset). Tällä varmistettaisiin asioiden eteneminen kohtuullisessa ajassa.
- Novasta kotiutettaessa pitäisi entistä paremmin arvioida kotona selviytyminen.
- Etäkotihoito ei saa korvata kokonaan läsnäpalveluita, kotihoitoa tarvitseva ihminen yleensä tarvitsee oikean ihmisen kotiin.
- Muistisairauksien lisääntyessä tarvitaan ympärivuorokautista asumista, paikoista ei kannattaisi karsia.

Erityisryhmät – romanit ja maahanmuuttajat

Erityisryhmät

Romanien kannanotot kerätty Padlet-alustalta. Maahanmuuttajien puolesta kannanoton ovat tehneet Paremmiin yhdessä ry ja Monikko ry Lausuntopalvelu.fi- palvelun kautta.

Romanit

- Etävastaanottojen ja sähköisten palveluiden käyttämisen ja ymmärtämisen vaikeudet oleellisia
- Novan päivystyksen ja terveyskeskusten ruuhkautuneisuuden ja henkilöstön ylikuormittuneisuuden vaikutus nykytilaan, sekä tuleviin muutoksiin koetaan arveluttavana hyvinvoinnin tukemisen näkökulmasta
- Matalan kynnyksen toiminta palveluissa ja niiden oikea-aikaistaminen on tärkeä ottaa huomioon muutoksia tehdessä
- Kuinka kulttuurillisten erityispiirteiden vaikutukset maakuntatasolla ja alueellisesti otetaan huomioon?

Maahanmuuttajat

- Maahanmuuttajien erityisyys huomioitava, kulttuurisensitiivisyys. Tarpeet ja toiveet erilaisia kuin kantasuomalaisella. Lähipalvelut ja tutut ammattilaiset on tärkeitä, luovat turvaa ja luottamusta järjestelmään.
- Monet maahanmuuttajat pienituloisia, eivät pysty käyttämään julkista liikennettä kalliiden lippujen vuoksi, jolloin vaarana on, että jäävät kotiin, eivät hae palvelua sitä tarvitessaan.
- Maahanmuuttajissa ikääntyneitä, luku- ja kirjoitustaidottomia henkilöitä, joille digipalvelut eivät ole mahdollisia. Huoli myös lapsista, jotka joutuvat avustamaan digipalveluissa vanhempiaan. Digipalvelut myös kielellisesti vaikeasti saavutettavia vieraskieliselle.
- Kunnat eriarvoistuvat, kun palveluverkkoa supistetaan rajusti. Asuminen tulee keskittymään kaupunkeihin.
- Henkilöstö kärsii muutoksessa ja pelkona on, että alkavat hoitamaan asiakkaita kasvottomasti, ilman empatiaa.

Taksiala, sidosryhmäkeskustelun koonti

Keskeiset nostot 1/2

- Palveluverkon lausuntoaineistossa on vähätelty taksikuljetusten määrän kasvua, jos/kun terveysasema sulkeutuu -
 - Matkamäärien kasvu on enemmän aliarvioitu kuin yliarvioitu.
- Matkojen määrää voisi vähentää muuttamalla kelakyydin palvelukuvausta niin, että tavoitellaan kahdella kyydillä kolmen ihmisen kuljetusta eli joka toinen kyyti tulisi yhdistää toiseen kyytiin,
 - Asiakas saisi tarvitsemansa kyydin eikä muutos tarkoittaisiin palvelun huononemista
 - Tärkeää myös pohtia tarvitseeko julkisen palvelun olla niin tarkkaa ja yksilöllistä palvelua
 - Voiko kutsuliikenne täyttää palvelutarvetta tiettyinä aikoina ?
 - Nämä muutokset kuitenkin vaativat valtakunnallista poliittista päätöksentekoa eikä ole hyvinvointialueen/ hyvinvointialueiden päätettävissä oleva asia
- Taksialan toimijoiden näkökulmasta tehokkain tapa olisi kilpailuttaa palvelu siten, että palveluntuottajalla on kokonaisvastuu palvelusta (välitys ja ajotuotantokapasiteetti), täten sillä on aito halu säästää kustannuksista ja yhdistellä kyytejä.
- Yhdistelypontentiaalia olisi erityisesti Kela ja vammaispalvelujen kyydeissä. VPL on jo nyt joukkoliikennettä korvaava palvelumuoto ja siihen kuuluu ”sisälle” jo joukkoliikennemäisyys eli erinäköiset yhdistelyt.

Keskeiset nostot 2/2

- Voisiko potilassuunnittelua kehittää esimerkiksi Novan polikliinisessa toiminnassa siten, että esim. Pihtiputaalta tulisivin samalla kyydillä useampi henkilö.
- Automäärä Keski-Suomessa on kohtuullisen vakio. Niillä hoidetaan koulukyydit, sotekyydit, kelakyydit, kaikki muu tarve (asiakkaiden itse maksamat kyydit). Invataksi ja baaritaksi kapasiteetti on enemmänkin nykyisestä laskeva.
- Taksipalvelujen reaaliaikainen saatavuus on kuitenkin vaarantunut varsinkin maaseutualueilla.
- Ala on murroksessa. Entisen mallin yksinyrittäjäautoilijat ovat eläköitymässä ja tilalle ei ole tullut yksittäisiä autoilijoita, vaan yrityksiä, joilla on useampi auto ja jotka voivat luoda 24 /7 palvelutuotannon alueelleen. Tämä nähtiin hyvänä kehityksenä ja mahdollisuutena parantaa palvelua myös syrjäisimmillä ns. vihrealueilla. Samalla kuitenkin toteutuu myös liiketoiminnan keskittymisen riskit.
- Julkisen tuotannon hankinnoilla on suuri merkitys alan kehittymiseen jatkossa. Hankintatapa onkin oleellinen asia: jos hajautetaan hankinta, niin jokainen hankintayksikkö pyrkii kaikin keinoin optimoimaan oman palvelunsa sujuvuuden. Myös kunta- hva hankintojen yhdistämistä voisi tehdä.
- Digitalisation hyödyntäminen kuljetuspalveluiden osalta olisi todella tärkeää kaikilla toimijoilla. Esim. kelan matkoja ei tilata diginä, josta seuraa turhaa työtä.

Julkinen liikenne, sidosryhmäkeskustelun koonti

Keskeiset nostot 1/2

- Elyn joukkoliikenteen palvelutasomäärittely on palveluverkon lausuntomateriaalissa esillä hyvin.
- Vuoden alusta aloitti laajentunut joukkoliikennealue, joka sisältää 3 +4 kuntaa (Jyväskylä, Muurame ja Laukaa + Hankasalmi, Äänekoski, Toivakka ja Petäjävesi).
 - Palvelutaso on Jyväskylässä, Muuramessa, Laukaassa hyvä, alueen uusissa kunnissa vähemmän joukkoliikennettä, joissa käytännössä joukkoliikenne palvelee koululaisten liikkumista kouluun.
- Haasteita on enemmän mitä etäämmäksi Jyväskylästä mennään.
- Joukkoliikenteen suunnittelussa seurataan hva:n päätöksiä ja tutkitaan voidaanko jollain linjastoilla tehdä muutoksia. Joukkoliikennesuunnittelu on pitkäjänteistä toimintaa, joten muutoksia ei voida tehdä nopeasti.
 - Lausuntomateriaalin perusteella näyttää siltä, että muutoksia tapahtuu kohteissa, jossa asiakaskuntaa/liikennevirtaa ei ole niin paljon.
- Liikkumisen kustannuksia tulisi tarkastella hyvinvointialueen, Kelan ja asiakkaan näkökulmasta. Myös kuntien asiointiliikenne pitäisi sitoa myös paremmin mukaan palveluverkon suunnitteluun.
 - asiointiliikenne on lähinnä iäkkäitä asukkaita varten, jolla tuetaan koko kunnan asuttuna pitämistä sekä asiointia kaappoihin, pankkeihin mutta myös hyvinvointialueen palveluihin.

Keskeiset nosto 2/2

- Julkisen liikenteen reittien suunnitteluun tarvitaan ison linja-auton verran liikennettä (työmatkaliikennettä, koululaisia). Matkustajamäärät pitää olla korkeat, jotta tarvittava tehokkuus saavutetaan. 1 reitti/auto maksaa n. 300 000 euroa vuodessa, kun se liikennöi koko päivän.
- Asiakas-/potilassuunnittelun, eri harrasteryhmien kokoontumisten ja joukkoliikennesuunnittelun yhteensovittaminen haastavaa.
 - Matkustajavirrat ovat päällekkäisiä. Ruuhka-ajat aamussa ja iltapäivissä.
 - Palveluiden ajoitus vaikuttaa paljon siihen ketä mahtuu kyytiin ja milloin.

Kiitos

www.hyvaks.fi
#hyvaks #hyväarkikaikille